
**HIEHOJEN ULKOISEN KASVATTAMISEN KYSYNTÄ JA
KANNATTAVUUS A- JA B-TUKIALUEILLA**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala, 16.05.2012

Esko Mikander

MUSTIALA
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Maatilatalous

Tekijä	Esko Mikander	Vuosi 2012
Työn nimi	Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä selvitettiin lypsykarjatilallisten käsityksiä hiehokasvatuksen ulkoistamisesta erilliselle hiehokasvattamolle maataloustukialueilla A ja B. Mielenkiintoa selvitettiin lypsykarjatilallisille lähetetyn kyselyn avulla. Kyselyn lähetyksestä vastasi Tuottajain Maito.

Kyselyn perusteella neljännes vastaajista ovat joko suunnitelleet hiehojen ulkoistamista tulevaisuudessa, tai ovat jo ulkoistaneet hiehojen kasvatuksen joko osittain, tai kokonaan erilliselle hiehokasvattamolle. Hiehojen kasvatuksen ulkoistamista pidettiin lypsykarjatilallisten mielestä harkitsemisen arvoisena vaihtoehtona. Huolta tilallisissa aiheutti mahdollinen tautiriskin kasvu.

Tämän lisäksi tutkittiin, millä ehdoilla ja strategioilla hiehokasvattamosta voitaisiin saada kannattava ja toimiva tuotannonala. Oikeanlaista strategiaa suunniteltiin tekemällä Etelä-Suomessa sijaitsevalle Vähä-Ojalan tilalle taloussuunnitelma hiehojen kasvatuksesta tilan vanhassa navettarakennuksessa sekä kasvatuksen siirtämisestä täysin uuteen ja suurempaan navettarakennukseen. Suunnitelman pohjalta saatuja kannattavuusarvioita verrattiin tilan tämän hetkisen tuotantos suunnan, lypsykarjanpidon kannattavuuteen.

Hiehojen kasvatusta todettiin suunnitelmien perusteella tilalle toimivaksi ja potentiaalisesti vaihtoehdoksi uudeksi tuotantosunnaksi tulevaisuudessa. Tämä kuitenkin edellyttää, että hiehoja saadaan hankittua kasvatettavaksi niin paljon, että tilan navettarakennusten käyttöaste on mahdollisimman lähellä maksimiarvoa.

Avainsanat Hieho, ulkoinen, kasvattaminen, kannattavuus

Sivut 21 s. + liitteet 19 s.

MUSTIALA

Degree programme in Agriculture and Rural Industries Option
Agriculture Option

Author

Esko Mikander

Year 2012

Subject of Bachelor's thesis

Demand and profitability of contract heifer rearing in A and B subsidiary area

---

ABSTRACT

The aim of this thesis was to investigate the attitudes of dairy farms to contract heifer rearing in the A and B regions. Opinions were collected with a questionnaire that was sent to dairy farms through Tuottajain Maito.

According to the survey a quarter of the respondents had considered the contract of heifer rearing in the future or had already outsourced the rearing completely or partly for heifer growers. The contract heifer rearing was regarded as a possibility. However, the dairy farmers were concerned about the possible increase in the disease risk.

In addition, different strategies and constraints, which are required for profitable and feasible heifer rearing, were studied. Applicable strategy was searched by performing profitability analysis for heifer rearing at Vähä-Ojala farm situated in Southern Finland. Different calculations were performed for heifer rearing taking place in the old cow house and for heifer rearing taking place in a new and larger cow house. Profitability of the different strategies was compared to the profitability of the farm achieved at the moment with dairy cattle.

Based on the study the heifer rearing was considered a very functional and potential alternative for the Vähä-Ojala dairy farm in the future. However, the amount of heifers has to be high enough and the utilization rate of the cow house must be near the maximum rate.

Keywords contract heifer rearing, profitability

Pages 21 p. + appendices 19 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	HIEHOKASVATTAMON TOIMINTATAVAT.....	2
3	ULKOISTETUN HIEHOKASVATUKSEN EDUT JA HAITAT	3
4	STRATEGIAT, SOPIMUKSET SEKÄ KANNATTAVUUTEEN	
	VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	5
5	KARJATILOJEN MIELIPITEET HIEHOJEN	
	KASVATUKSEN ULKOISTAMISESTA ETELÄ-SUOMESSA	7
5.1	Kyselyn tausta ja tekeminen.....	7
5.2	Perustiedot.....	8
5.3	Eläinten hankkiminen tilan ulkopuolelta.....	8
5.4	Kysymykset hiehojen kasvatuksen ulkoistaneille.....	9
5.5	Kysymykset hiehojen kasvatuksen ulkoistaneille	
	sekä kasvatuksen ulkoistamista tulevaisuudessa suunnitteleville tiloille.....	10
5.6	Avoimet kysymykset.....	12
6	HIEHOKASVATTAMON TALOUDEN SUUNNITTELU	13
6.1	Nykyinen tuotantosuunta.....	14
6.1.1	Lypsylehmien katetuottolaskelmat	15
6.1.2	Kasvatettavina olevien hiehojen katetuottolaskelmat	15
6.1.3	Omien hiehojen katetuottolaskelmat	15
6.1.4	Laskelman yhteenveto	16
6.2	Hiehojen kasvatus vanhassa navetassa.....	16
6.3	Hiehojen kasvatus uudessa navetassa	16
6.4	Laskelmien vertailu	17
7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	19
	LÄHTEET	21
Liite 1	Hiehonkasvatussopimus	
Liite 2	Hiehon osto- ja myyntisopimus	
Liite 3	Kyselylomakkeen alkusanat	
Liite 4	Kyselylomake	
Liite 5	Kyselylomakkeen loppukomentit	
Liite 6	Katetuottolaskelmat	
Liite 7	Nykyisen tilanteen taloudellisten tunnuslukujen yhteenveto	
Liite 8	Taloudellisten tunnuslukujen yhteenveto hiehojen kasvatukselle vanhassa navettarakennuksessa	
Liite 9	Taloudellisten tunnuslukujen yhteenveto hiehojen kasvatukselle uudessa navettarakennuksessa	

1 JOHDANTO

Maatalousalan yksi lähivuosien suuntaus on ollut erikoistumisen jatkuminen. Nykyään voidaan nähdä monia hyvin erilaisia tilaratkaisuja, joissa tilan tulot ja työt voivat painottua hyvin erilaisiin lähteisiin, kuin niin sanotuilla perinteisillä tiloilla. Suomen karjataloudessa yksi erikoistumisen suunta tulevaisuudessa voisi olla hiehojen kasvattamisen erottaminen erilliseen hiehokasvattamoon, jolloin lypsykarjatila voisi keskittyä siihen eläinryhmään, mistä niiden pääasiallinen tulonlähde syntyy: lypsylehmien hoitoon. Hiehojen kasvattamista erillisessä hiehokasvattamossa on harjoitettu historiassa pienemmissä määrin jo aikaisemminkin, mutta lypsykarjatilojen suurentumisen myötä on ajatus hiehojen ulkoisesta kasvattamisesta nostettu jälleen uudestaan esille.

Vähä-Ojalan tilalla Kerkkoon kylässä, 10 kilometrin matkan päässä Porvoon kaupungista on suunnitteilla tuotantosunnan vaihto, kun tilan lypsykarjasta ollaan lähiaikoina luopumassa. Tuotantosuntaa halutaan muuttaa, jotta tilan suurta työmäärää saataisiin jatkossa pienennettyä. Lypsykarjan sijaan tilalla on suunniteltu hiehojen kasvattamista karjatiloilta, mutta myös toimiminen pelkkänä viljatilana ja ulkopuolisissa töissä käyminen viljanviljelyn ohella on harkinnassa. Tilan lehmäpaikoista kymmenen onkin jo nyt varattu läheisen lypsykarjatilan hiehoille. Lypsylehmien vähentäessä hiehomäärää olisi suunnitelmissa lisätä, mikäli hiehojen kasvattaminen todetaan kannattavaksi ja jos lypsykarjatilojen havaitaan olevan innostuneita hiehojen ulkoistetusta kasvattamisesta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko Etelä-Suomen (A- ja B-tukialueiden) karjatiloilta kiinnostusta hiehokasvattamoja kohtaan ja onko hiehokasvattamon pito Etelä-Suomessa, Vähä-Ojalan tilalla, taloudellisesti kannattavaa.

Etelä-Suomen karjatilojen kiinnostusta hiehokasvattamoja kohtaan on selvitetty lähettämällä kysely Etelä-Suomen karjatiloilta Tuottajain Maidon avustuksella. Kysely lähetettiin tiloilta sähköpostin välityksellä ja sen teko on käytetty Webropol-2.0 ohjelmistoa. Kysely lähetettiin 300 Maitotilalle ympäri Etelä-Suomea ja siihen saatiin yhteensä 126 vastausta. Hiehokasvattamon kannattavuutta Vähä-Ojalan tilalla tutkitaan Excel-ohjelmistolla tehdyillä kannattavuuslaskelmilla.

2 HIEHOKASVATTAMON TOIMINTATAVAT

Erillistä hiehojen kasvattamista on harjoitettu suurenevissa määrin esimerkiksi Tanskassa, mutta Suomessa tämä on vielä suhteellisen tuore ilmiö. Tällä hetkellä suomalaisista lypsykarjatiloilta yli 95 % kasvattaa hiehonsa itse. Vain alle prosentti lypsykarjatilallisista on ulkoistanut hiehojen kasvattamisen kokonaan ja osittainkin hiehojen ulkoinen kasvatus on käytössä vain 1,5 %:lla lypsykarjatilallisista. Toisaalta yli 60 eläimen lypsykarjatiloilta prosenttiosuus on yli kaksinkertainen. Tulevaisuudessa karjatilojen suurentuessa, voisi siis myös ulkoisen hiehojen kasvatuksen olettaa yleistyvän samassa suhteessa. (Kauppinen 2011, 7)

Monesti hiehokasvattamoita suunniteltaessa kyseessä on entinen lypsykarjatalo, joka haluaa syystä tai toisesta saada työmääräänsä pienennettyä. Tästä syystä monesti käytössä on lypsylehmien vanha navettarakennus, jossa hiehoja ruvetaan kasvattamaan. Kasvattamorakennus voi toki olla myös täysin uusi, jolloin nykyteknologia on rakennuksessa paremmin hyödynnettävissä. Vanha navettarakennus on suunniteltu erilaiselle teknologialle, jolloin nykyteknologian hyödyntäminen vanhassa rakennuksessa on vaativampaa. Usein esimerkiksi karkean rehun siirtäminen navetan vintiltä ruokintapöydälle on tehtävä käsipelillä, sillä ruokintapöydät ovat leveydeltään niin kapeita, että ruokinta-automaatin tai pienkuormaimen hyödyntäminen ruokintapöydillä ei ole mahdollista. (Kivinen, Partanen, Mönkkönen, Tuure & Lätti 2012, 2)

Vasikat kannattaa siirtää lypsykarjatilalta hiehokasvattamolle joko pienryhmissä tai suurempana eränä esimerkiksi kerran vuodessa. Sopiva kuljetuserä on hiehokasvattamon ja lypsykarjatilalla yhdessä päätettävissä. Päätökseen vaikuttaa muun muassa kasvattamon ja lypsykarjatilalla vasikoille varattu karsinoiden määrä, tilojen välimatka sekä kuljetuksen tiloille tuotamat kustannukset. (Kauppinen 2011, 9)

Tilojen välisen yhteistyön toimimisen varmistamiseksi, täytyy molempien osapuolten olla mahdollisimman avoimia toimistaan ja jakaa tietonsa esimerkiksi mahdollisista tiloilla havaituista sairauksista tai muista tilalla ilmenneistä ongelmista. Kaikki mahdollinen olisi syytä käsitellä jo kasvatussopimusta tehdessä, jotta hiehoja kasvatettaessa ei kummallekaan osapuolelle olisi epäselvää, miten kulloisessakin tilanteessa toimitaan (liitteet 1 ja 2).

Jotta tautipaine pystyttäisiin pitämään pienenä, pitäisi myös hiehokasvattamon asiakastilojen lukumäärä olla mahdollisimman pieni. Tautiriskin kannalta kaikkein paras vaihtoehto olisi, jos hiehokasvattamo kasvattaisi hiehoja vain ja ainoastaan yhdelle asiakastilalle. Useimmiten kasvattamon

kuitenkin täytyy kasvattaa hiehoja useammalle lypsykarjatilalle samanaikaisesti riittävän toimeentulon takaamiseksi. Yleisesti hiehojen toimittamista 2-4:lle asiakastilalle ilman ylitsepääsemätöntä tautiriskiä pidetään vielä realistisena määränä. Toimitettaessa hiehoja yli viidelle asiakastilalle, rupeaa tautiriski olemaan jo niin korkea, että tätä ei voi pitää suositeltavana. Tämän lisäksi lypsykarjatilojen pitäisi pyrkiä välttämään vasikoiden ostamista muualta, jotta muualta ostettujen vasikoiden erilaisia bakteerikantoja ei pääsisi kasvattamoon. Hiehokasvattamotoiminnan alkuvaiheissa on normaalia, että tauteja esiintyy normaalia enemmän, mutta tautimäärä tasaantuu ajan kuluessa, kun eläimet tulevat uusille mikrobikannoille vastustuskykyisiksi. Tautiriskien pienentämiseksi Suomessa on myös kehitetty nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä Naseva. Nasevan käyttöönottaja pääsee mukaan Naseva-rekisteriin, jossa mukana olevilla tiloilla eläinlääkäri dokumentoi tilan eläinten sairaustilannetta säännöllisten eläinlääkärikäyntiensä yhteydessä (Hiehokasvatuksen terveysriskit hallintaan. 2011).

Jotta hieho ehtisi tottua jälleen kotitilansa erilaisiin käytäntöihin ja myös tilansa erilaiseen bakteerikantaan, olisi hiehot syytä viedä takaisin lypsykarjatilalle jo reilusti ennen poikimista. Suositeltu ikä on kaksi kuukautta ennen poikimista, mutta aika voi tietenkin hieman vaihdella tiloille sopivimman aikataulun mukaan (Hiehokasvatuksen terveysriskit hallintaan. 2011).

Jotta hiehokasvattamon pidosta saataisiin kannattavaa toimintaa, täytyy hiehokasvattamorakennukselle saada mahdollisimman korkea käyttöaste. Kasvattamon käyttöaste prosentti saadaan laskettua jakamalla käytössä olevien eläinpaikkojen määrä tilan eläinpaikkojen kokonaismäärällä ja kertomalla saatu luku sadalla. Hiehokasvattamon tulisi pyrkiä pääsemään säännöllisesti sadan prosentin käyttöasteeseen. Täyden käyttöasteen saaminen voi kuitenkin joinakin ajanjaksoina olla hankalaa, sillä karjatilojen lypsylehmien tarve saattaa vaihdella hyvinkin voimakkaasti riippuen sen hetkisestä lypsykarjatilanteesta ja toisaalta lypsykarjatilalle syntyneiden vasikoiden sukupuolesta. Hiehokasvattamon kannalta paras tilanne olisi, jos lypsykarjatilalla voisi myydä kasvattamolle myös vasikoita, joita se ei itse tule tulevaisuudessa tarvitsemaan. Tällöin kasvattamo voisi myydä kasvatuksen jälkeen hiehoja eteenpäin muille tiloille ja saada näin käyttöasteen mahdollisimman lähelle maksimia (Kauppinen 2011, 59).

3 ULKOISTETUN HIEHOKASVATUKSEN EDUT JA HAITAT

Hiehojen kasvatuksen ulkoistamisen etuja ja haittoja punnittaessa kannattaa miettiä, miten hiehojen ulkoistamisen seurauksena vapautuneita eläinpaikkoja tullaan lypsykarjatilalla hyödyntämään. Jos tilalla jätettäisiin ylimääräiset eläinpaikat käyttämättä ja hyödynnettäisiin niitä esimerkiksi rehujen varastoinnissa, tulee tilan työmäärä vähenemään, mutta samalla kannattavuus heikkenemään. Toisaalta taas lypsykarjatilalla pystyisi paran-

tamaan kannattavuuttaan, jos se saisi hyödynnettyä tilalla käyttämättä jääneet hiehopaikat lypsylehmäpaikoiksi. Tällöin tilan työmäärä yleensä lisääntyy, mutta vastapainoksi tilan kannattavuus paranee (Lätti ym. 2012, 3-4). Hiehojen kasvatuksen ulkoistamista ei siis voida yleistäen pitää lypsykarjatiloiille hyvänä tai huonona ratkaisuna, vaan hiehojen kasvatusta täytyy aina punnita, oman lypsykarjatiljan ja sen suunnittelemien strategioiden mukaisesti.

Joissakin tapauksissa syy hiehojen ulkoistamiseen saattaa piillä myös turhan vähäisessä peltohehtaarien määrässä, jonka nostattamiseen tilalla ei ole halua tai mahdollisuuksia. Hiehojen kasvatuksen ulkoistamalla tila pystyy pärjäämään pienemmillä rehu- ja lannanlevitysaloilla. (Hiehohotellissa on vasikan hyvä kasvaa lehmäksi. Peltola, Suomalainen maaseutu 2012, 18-19)

Tyypillinen maatiljan isäntä on useamman alan ammattilainen, jonka työtehtävät saattavat vaihdella hyvin paljon toisistaan. Töitä ulkoistamalla tilallinen pystyy kuitenkin keskittymään maatiljan tiettyihin töihin ja pystyy näin kehittämään ammattitaitoaan juuri näissä töissä muita töitä enemmän. Monesti maatilallista vaivaava suuri työmäärä lisää myös virheriskiä huomattavasti, kun työkiireistä kärsivä tilallinen joutuu tekemään töitä hätiköiden ja usein jopa ajatuksettomasti. Näissä tilanteissa tilallisen olisikin syytä herätä ja ulkoistaa osa töistään, jotta työt rupeisivat rullaamaan jälleen vaaditulla tasollaan. (Keskity vahvuuksiin, ulkoista muu. Nauta 1/2011, 32)

Tämän lisäksi yhteistyön lisääminen etenkin maatalousalalla, jossa työt ja niiden toteutustavat päätetään usein ainoastaan omien ajatustensa perusteella, on kannattavaa uusien näkökulmien ja ajatusten aikaansaamiseksi. (Kotter & Rathgeber 2008, 50-55)

Hiehojen kasvatuksen ulkoistaminen tuo lypsykarjatilalle kustannuksia, mutta ei pidä myöskään unohtaa, että hiehoista syntyy kustannuksia myös tilan niitä itse kasvattaessa. Nämä kustannukset eivät vain ole niin selvästi näkyvissä, kun ne kertyvät pienistä eristä esimerkiksi hiehojen rehunkulutuksesta tai hiehojen sairauksien hoitoon kuluvista eläinlääkärin palkkioista. (Partanen, Viitala, Mönkkönen, Kauppinen, Tuure, Kivinen & Ruoho 2012, 7)

Suurin ongelma hiehojen kasvattamisen ulkoistamisessa on sairauksien mahdollinen lisääntyminen. Tämä ei kuitenkaan ole itsestään selvyys ja parhaassa tapauksessa eläinten sairastuminen voi jopa vähentyä. Nuoret hiehot ovat suurimpia vasikoiden tartuttajia ja kun vasikat ja hiehot saadaan erotettua toisistaan, voidaan saada aikaan huomattavaa vähennystä vasikoiden sairastumisessa. (Hiehoikasvatuksen terveystriskit hallintaan. 2011)

Toinen ongelma hiehojen kasvatuksen ulkoistamisessa on lisääntyvä riippuvuus muista toimijoista. Jotta hiehojen ulkoinen kasvattaminen olisi ylipäättänsä mahdollista, pitää kasvattajan ja hiehojen ostajan toimia hyvässä yhteisymmärryksessä. Tämä edellyttää avoimuutta molemmilta osapuolilta sekä mahdollisimman selvää sopimusta, jotta molemmilla yrittäjillä on alusta asti täysin selvää miten yhteistyö tulee toimimaan (Kauppinen 2011, 9).

4 STRATEGIAT, SOPIMUKSET SEKÄ KANNATTAVUUTEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Hiehokasvattamoa perustettaessa täytyy olla selkeä näkemys kysynnän määrästä. Kysynnän määrän selvittäminen lähialueella on paras vaihtoehto suuren käyttöasteen varmistamiseksi. Aikaisemmin mainittu, lypsykarjatilojen ylimääräisten vasikoiden ostaminen, on toimiva keino vapaiden eläinpaikkojen täyttämiseksi. Jotta pelko tyhjistä, tuottamattomista eläinpaikoista saataisiin minimoitua, on harkitseminen arvoista myös sopia lypsykarjatilalla kanssa heti kasvatussopimusta tehtäessä, kuinka paljon hiehoja tila tulee kasvattamolle toimittamaan. Toisin sanoen karjatilalla täytyy varata hiehopaikat etukäteen ennen hiehojen lähettämistä kasvattamolle. Mikäli varattua paikkamäärää ei saada täytettyä, maksetaan tyhjiksi jääneistä paikoista sopimuksessa ennalta sovittua varausmaksua. Tämänkaltaisen etukäteismaksu saattaa etenkin lypsykarjatilallisesta kuulostaa nopeasti kuultuna epärealistiselta, mutta täytyy muistaa, että myös lypsykarjatilalla hyötyy etukäteisvarauksista, sillä on paljon parempi ratkaisu pitää muutama hiehopaikka tyhjänä, kuin esimerkiksi ostaa kyseisille paikoille eläimiä muilta tiloilta ja näin lisätä eläinten tautiriskiä (Ruoho, Rainio, Partanen, Kivinen & Tuure 2012, 3).

Hiehoja kasvatettaessa kannattaa myös tarkasti miettiä, kuinka monen toimijan kanssa hiehokasvatussopimuksia tekee. Tautiriskin kannalta vain yksi toimija olisi paras ratkaisu, mutta useampi toimija tuo toisaalta varmuutta, mikäli jollakin lypsykarjatilalla ilmenee ongelmia, joiden takia vasikoiden toimittaminen kasvattamolle ei ole mahdollista. Toimijoiden määrään tulee tietenkin vaikuttamaan erityisen paljon myös oman alueen toimijoiden määrä ja omien eläinpaikkojen määrä. (Ruoho ym. 2012, 2-3)

Hiehojen ulkoinen kasvattaminen on Suomessa vielä melko uusi asia, joten sopivia strategisia esimerkkejä tästä ei ole vielä paljolti tarjolla. Eri sopimusvaihtoehtoja Suomessa on kuitenkin jo tullut esille. Sopimuksia on yleensä kahta eri tyyppiä:

1. Hiehojen omistajuus säilytetään lypsykarjatilalla, mutta hiehojen hoidosta maksetaan kasvattamolle päiväkohtaista korvausta. (liite 1)

2. Hiehot myydään kasvattamolle ja ostetaan kasvatuksen päätteeksi sopimuksen mukaan takaisin lypsykarjatilalle. (liite 2)

Sopimusvalinnassa suurin vaikuttava tekijä yleensä on, tarvitseeko hieho-kasvattamo hiehojen omistajuutta kotieläintukien saamiseksi. Tukien saaminen ei tosin välttämättä edellytä hiehojen omistajuutta vaan jo pelkkä hiehojen hallintaoikeuden muutos lypsykarjatilalta hieho-kasvattamolle saattaa olla riittävä toimenpide tukien takaamiseksi (Kauppinen 2011, 11).

Sopimusta kirjoitettaessa kannattaa kaikki mahdolliset yksityiskohdat kirjata ylös, jotta yllättävissä tilanteissa molemmille osapuolille on selvää, miten toimitaan. Suullisia sopimuksia kannattaa välttää. Missään nimessä kirjallista sopimusta ei pitäisi ajatella luottamuksen puutteena toista osapuolta kohtaan vaan pikemminkin pitää sitä osoituksena molempien osapuolten sitoutuneisuudesta yhteistyöhön (Kauppinen 2011, 68). Hyviä asioita kirjattavaksi on esimerkiksi:

- Sopimuksen alkamis- ja päättymisajankohta sekä toimiminen ja seuraukset tilanteessa, jossa sopimus joudutaan päättämään ennen sovittua ajankohtaa.
- Hiehojen hoidosta maksettavan korvauksen määräytyminen, kasvatettavien eläinten määrä, kasvatusaika kasvattamossa, muiden kustannusten jakautuminen sekä kuinka monta kertaa palkkiota hieho-kasvattamolle vuoden aikana maksetaan ja perusteet hinnan muuttamiselle sopimusjakson aikana.
- Kasvatettavien eläinten määrä, eläinten kasvatusaika kasvattamossa, eläinten kuljetuksen järjestäminen tilojen kesken, kuinka usein ja/tai missä tilanteissa hiehojen terveydentilasta/niiden hoidon muutoksista raportoidaan lypsykarjatilalle.
(Kauppinen 2011, 67)

Hiehojen kasvatukseen liittyy myös riskejä, joille hiehon kasvattaja ei voi itse juuri mitään. Esimerkiksi poliittisiin tai markkinamuutosten aiheuttamiin riskeihin on käytännössä mahdotonta varautua. Tämä kuitenkin koskee kaikkia yrittäjiä ja se tulee jokaisen yrittäjän myös yritystään perustessaan ymmärtää (Kauppinen 2011, 66).

Jotta kasvattamotoiminnasta saataisiin kannattavaa toimintaa molemmille osapuolille, täytyy hiehon kasvatushinnan määrittämiseksi selvittää hiehon todelliset kustannukset mahdollisimman tarkasti. Tämä on elinehto, jotta kasvattamotoiminnasta saadaan luotua tulevaisuudessa pysyvä toimintamalli. (Kannattaisiko sekakasvattamo? Nauta 5/2011, 36-37)

5 KARJATILOJEN MIELIPITEET HIEHOJEN KASVATUKSEN ULKOISTAMISESTA ETELÄ-SUOMESSA

5.1 Kyselyn tausta ja tekeminen

Maidontuottajien mielipiteitä hiehojen kasvatuksen ulkoistamisesta selvitettiin kyselyllä, josta ilmoitettiin tilallisille sähköpostin välityksellä. Sähköposti sisälsi alkusanat (liite 3) sekä linkin itse kyselyyn. Kysely tehtiin Webropol 2.0 –ohjelmistolla. Sähköpostin lähettämisestä huolehti Tuottajain Maito, joka lähetti viestin 300 A- ja B-tukialueen lypsykarjatilalle, jotka tekevät yhteistyötä Tuottajain Maidon kanssa.

Ennen kyselyn lähettämistä pidettiin 50-100 vastaajaa realistisena vastaajien määränä, sillä sähköpostilla lähetettävän kyselyn vastausprosentti ei yleensä nouse kirjeitse lähetettyjen kyselyiden tai puhelinkyselyiden tasolle. Toisaalta jo yli 30 vastaajan määrää pidettiin riittävänä johtopäätösten tekemiseksi. 126 vastausta vastausprosentin ollessa 42 oli positiivinen yllätys ja osoittaa karjatilallisten omaksuneen erittäin hyvin nykyajan tekniikan tuottamat mahdollisuudet. Kysely osoittaa myös aiheen kiinnostavan maidontuottajia ja olleen tilojen harkinnassa jo ennen kyselyyn vastaamista.

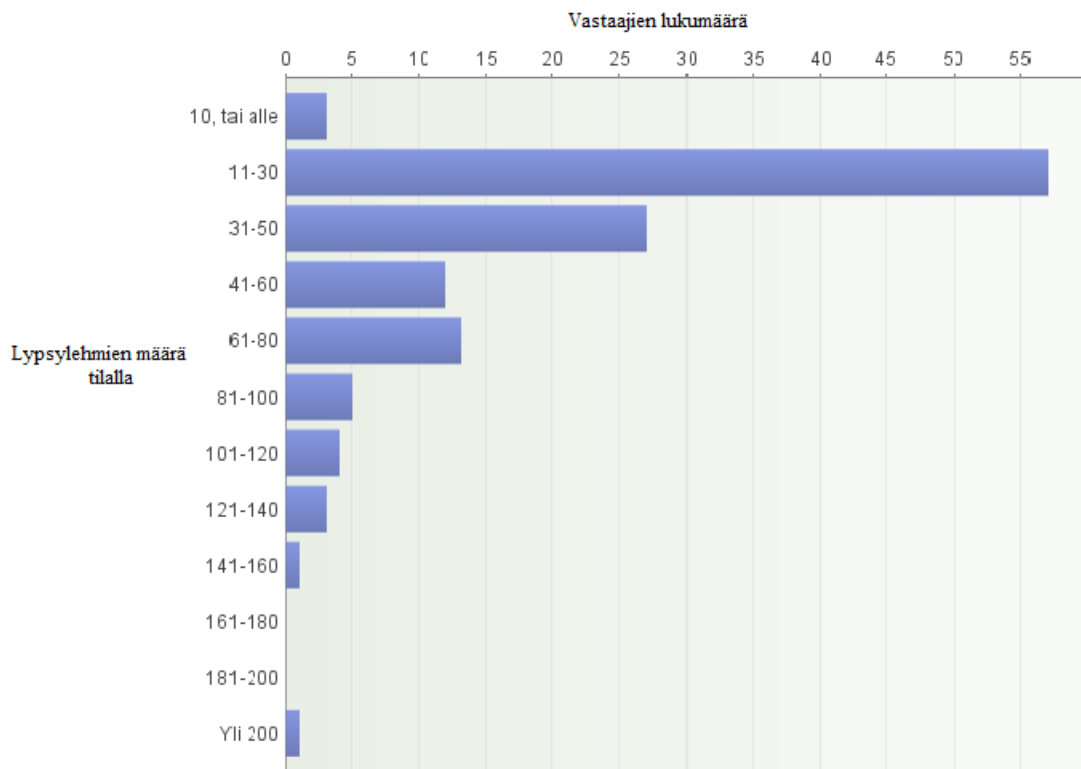
Toisaalta itse kyselyä tehtäessä kiinnitettiin erityisen paljon huomiota kyselyn vastaamisen helppouteen ja nopeuteen. Mikäli kysely sisältää useita vaikeasti vastattavia kysymyksiä, saattaa vastaaja siirtää kyselyyn vastaamista myöhemmäksi ja tätä myötä unohtaa kyselyyn vastaamisen kokonaan. Tästä syystä kyselyn kysymyksiä kehiteltäessä, päätettiin keskittyä valmiit vastausvaihtoehdot sisältäviin kysymyksiin, joista vastaaja pystyi itselleen lähimpänä oikeaa vaihtoehtoa olevan vastauksen valitsemaan. Näin ollen kysely koostui valinta-kysymyksistä (”ruksaa vaihtoehtoista paras”), tekstikenttäkysymyksistä (”valitse vetolaatikosta paras vaihtoehto”), yhdestä asteikkokysymyksestä (”anna väittämälle arvo”) ja vain muutamasta, tarkkaan harkitusta avoimesta kysymyksestä, joihin vastaaja vastasi omin sanoin. (liite 4)

Hiehokasvattamot ovat Suomessa vielä sen verran harvinaisia, että niihin epäiltiin suhtauduttavan juuri A- ja B-tukialueilla vielä melko kriittisesti. Toisaalta hiehojen kasvatuksen ulkoistamisen kuviteltiin olevan nimenomaan suurien lypsykarjatilojen harkinnassa, sillä suurilta lypsykarjatiloilta oletettiin löytyvän enemmän uskallusta yritystoimintansa muutoksiin yrityksensä kehittämiseksi. Jo lähes koko EU-ajan suuntauksena ollut lypsykarjatilojen lehmämääräinen kasvu saattaisi toisin sanoen olla lisännyt kiinnostusta ulkoista hiehokasvatusta kohtaan ja kiinnostus saattaisi kasvaa myös tulevaisuudessa.

5.2 Perustiedot

Kyselyn alussa selvitettiin vastaajien karjatilojen perustietoja. Lähes joka toisella kyselyyn vastanneista tilallisista lypsylehmien määrä rajoittui 11-30 lypsylehmän välille. Myös yli 30 lypsylehmän tiloja oli melko suuri joukko, aina 80 lypsylehmään asti. Tämän jälkeen vastaajien määrässä oli nähtävissä jo selkeää harvenemista. Alle yhdentoista lypsylehmän tiloja kyselyssä oli mukana ainoastaan muutamia. Suurien tilojen alhaista määrää selittää osittain kyselyn kohderyhmä: A- ja B-tukialueet, joissa karjakoot ovat yleisesti C-tukialueen karjakokoja pienempiä (Kuva 1).

Yli kaksi kolmasosaa vastanneista ei suunnitellut lehmämäärän kasvattamista tulevaisuudessa ja vain muutama vastaajista kuului luomutuotannon piiriin.

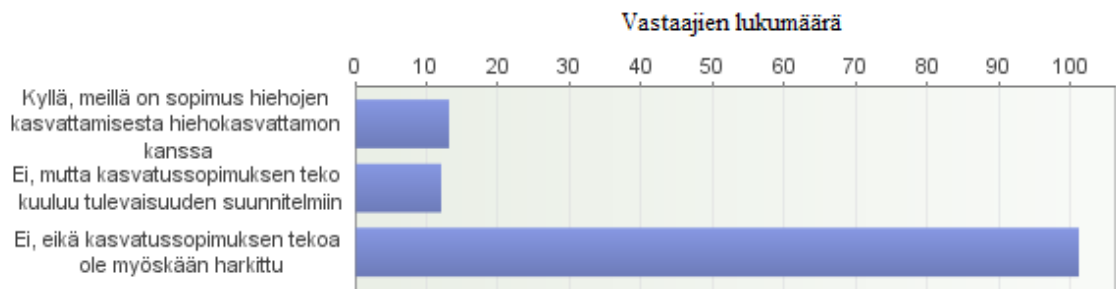
Kuva 1. Kysymys 1: ”Tilallanne lypsyssä olevien eläinten määrä?”

5.3 Eläinten hankkiminen tilan ulkopuolelta

Kyselyyn vastanneista tiloista noin 16 prosenttia oli hankkinut vasikoita ja noin 29 prosenttia hiehoja tilansa ulkopuolelta. Silmiinpistävää oli vasi-

koiden ostoikä, joka vaihteli muutaman viikon iästä lähes vuoden vanhoihin vasikoihin.

Kysyttäessä kiinnostuksesta hiehojen ulkoista kasvattamista kohtaan, 10 prosenttia vastasi jo hankkivansa hiehot ulkoisesta kasvattamosta ja lähes 10 prosenttia suunnitteli hiehojensa kasvattamisen ulkoistamista tulevaisuudessa. Kuitenkin vastaajista yli 80 prosenttia ei hyödyntänyt hiehokasvattamoja lypsykarjatilallaan, eikä niiden hyödyntämistä myöskään tulevaisuudessa harkinnut (kuva 2).

Kuva 2. Kysymys: 7: ”Oletteko tehneet kasvatussopimuksen hiehokasvattamon kanssa?”

5.4 Kysymykset hiehojen kasvatuksen ulkoistaneille tiloille

Hiehonsa ulkoistaneita vastaajia oli kyselyssä yhteensä 12. Näille vastaajille oli kyselyssä vielä viisi lisäkysymystä, joilla selvitettiin heidän tekemiensä kasvatussopimusten yksityiskohtia. Ensimmäisenä selvitettiin, onko tilojen hiehot siirretty kasvattamojen omistukseen, vai onko hiehojen omistajuus säilytetty lypsykarjatilalla. Vain yhdellä tilalla oli päädytty hiehojen omistajuuden säilyttämiseen lypsykarjatilalla.

Vasikoiden siirtoikässä hiehokasvattamoon esiintyi erityisen suurta vaihtelua tilojen kesken. Aikaisimmillaan vasikat siirrettiin kasvattamoon 2-4 viikon iässä, kun taas eräällä tilalla oli päädytty siirtämään eläimet kasvattamoon vasta 15 kuukauden iässä. Syy suurelle vaihtelulle voi piillä hiehokasvattamoiden lyhyessä elinkaaressa Suomessa. Suomeen ei ole ehtinyt vielä muodostua vakiintuneita käytäntöjä ja suosituksia, vaan hiehokasvattamot elävät Suomessa vielä ”koeaikaa”, jonka aikana etsitään parhaita käytäntöjä. Vasikoiden siirtoikä mediaaniksi tuli neljä kuukautta.

Myös hiehojen takaisin viennissä lypsykarjatilalle oli havaittavissa eroavaisuuksia, sillä puolet vastaajista hankki hiehot takaisin kasvattamosta,

poikimiseen ollessa aikaa vielä yli kaksi kuukautta kun taas puolet hakivat hiehot takaisin poikimisajan ollessa lähempänä¹.

Hiehokasvattamolle maksettavaa hoitomaksua maksettiin joko kasvatuspäivien mukaan niin, että yksittäisestä päivästä maksettava hinta oli aina vakio tai vaihtoehtoisesti jokaisesta hiehosta maksettiin hoitopäivien määrästä riippumatta aina kiinteä hinta. Päivähinta vaihteli kahden ja kolmen euron välillä, kun taas kiinteä hinta oli noin 1500 euron tietämällä.

Siemennyskustannukset jakautuivat puolessa tapauksista sekä lypsykarjatilan että kasvattamon maksettaviksi niin, että hiehokasvattamon maksettavaksi jäi kaikki siemennysten peruskustannukset, kun taas lypsykarjatilalle tuli maksettavaksi mahdolliset jalostussuunnitelman mukaiset sonnien lisämaksut. 42 prosenttia tiloista oli päätyntä sopimukseen, jossa lypsykarjatilalla maksoi kaikki hiehojen siemennyskustannukset. Sen sijaan kaikkien siemennyskustannusten jättämiseen hiehokasvattamolle oli päätyntä kyselyyn vastanneista tiloista vain yksi.

5.5 Kysymykset hiehojen kasvatuksen ulkoistaneille sekä kasvatuksen ulkoistamista tulevaisuudessa suunnitteleville tiloille

Kysymykset 13-17 olivat tarkoitettu vastattavaksi niille, jotka olivat kysymykseen numero seitsemän vastanneet tehneensä hiehojen kasvatussopimuksen hiehokasvattamon kanssa tai harkitsevansa hiehojen ulkoista kasvattamista tulevaisuudessa. Käytännössä näihin kysymyksiin vastasivat kuitenkin myös monet, jotka eivät hiehojen ulkoista kasvattamista olleet edes harkinneet, sillä viimeisien kysymysten vastausmäärät vaihtelivat välillä 21-70 vastaajaa, vaikka kysymyksen numero 7 mukaan hiehojen kasvatuksen ulkoistaneita tai sitä harkitsevia piti olla vain 25 kappaletta.

Ensimmäisenä pyrittiin laittamaan karjatilallisten hiehokasvattamoon liittyviä laatukriteereitä tärkeysjärjestykseen. Tärkeimpänä kriteerinä pidettiin kasvattamon kokemusta karjanhoidosta (taulukko 1). Yllättäen kasvatussopimusten määrä eri tilojen kesken jäi kriteereistä vähiten tärkeäksi. Kriteerien keräämät pistemäärät olivat kuitenkin hyvin lähellä toisiaan, joten suuria paremmuuseroja kriteereiden välillä ei voi tämän kysymyksen osalta määrittellä.

¹ Kyselyn kysymyksissä 10 ja 12 (liite) näkyy kysymykset vastaamatta jättäneet tilalliset virheellisesti vastausten ”yli kaksi kuukautta ennen poikimista” ja ”kasvattamo maksaa kaikki siemennyskustannukset” vastaajina. Näiden kysymysten oikeat arvot on saatu laskemalla muut vastausmäärät yhteen ja vähentämällä saatu luku 12:sta (kysymysten 8-12 vastaajien määrä).

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

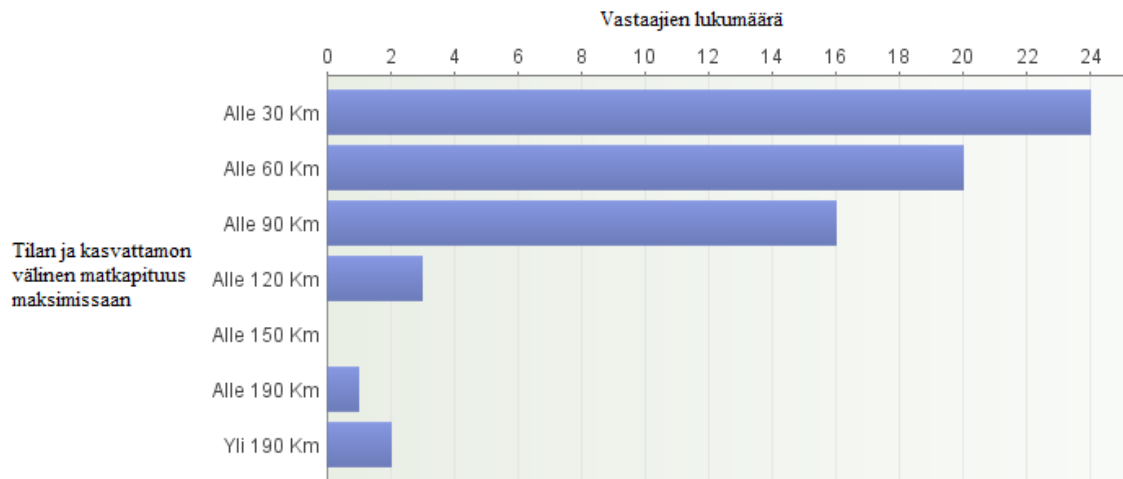
Taulukko 1. Kysymys 13: ”Hiehokasvattamon valinnassa tärkeitä asioita ovat?”

1-ei ollenkaan tärkeä asia, 5-erittäin tärkeä asia

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Kasvattamon kokemus karjanhoidosta	1	0	2	5	12	20	4,35
Kasvattamon kasvatussopimusten määrä eri tilojen kesken	1	3	4	7	5	20	3,6
Kasvattamorakennuksen kunto	1	1	6	9	4	21	3,67
Kasvattamon hiehojen hoidosta pyytämä korvauksen suuruus	0	1	4	8	8	21	4,1
Yhteensä	3	5	16	29	29	82	3,93

Suurin osa vastaajista (79 %) toivoi hiehoja kasvatettavan pihattonavetassa ja 70 prosenttia vastaajista olisi valmiita tekemään kasvatussopimuksen kasvattamon kanssa, jolla on myös muiden tilojen hiehoja kasvatettavanaan.

Kysyttäessä kuinka pitkän matkan päässä hiehokasvattamon pitäisi lypsykarjatilasta olla, oli suurimman osan vastaajista toive sen sijaitsevan alle 30 kilometrin päässä tilasta. Tosin myös alle 60 ja 90 kilometriä oli monille vielä mahdollinen matkan pituus. Alle 120 kilometriä tai enemmän oli enää muutamien vastaajien mielestä siedettäväksi luokiteltava matkapituus (kuva 4)

Kuva 3. Kysymys 16: ”Kuinka pitkän matkan päähän olisitte valmiita kasvatussopimuksen tekemään?”

5.6 Avoimet kysymykset

Kyselyn lopussa oli vielä kaksi avointa kysymystä, joihin vastaajat pystyivät omin sanoin kokoamaan ajatuksia, joihin hiehoja kasvattavalla tilalla kiinnittäisivät huomiota sekä kommentoimaan vielä vapaasti mitä tahansa hiehoikasvattamoihin tai itse kyselyyn liittyvää.

Kysyttäessä hiehoikasvattamoihin liittyviä huomioita, tärkeimmiksi asioiksi nousivat kasvattamon olosuhteet, eläinsairauksien hallinta sekä kasvattamon hoitajien ammattitaito. Myös laidunnusmahdollisuus oli monelle vastaajalle tärkeä seikka. Laidunnuksesta olisi ollut hyvä olla vielä erillinen kysymys itse kyselyssä.

Kyseiiseen kysymykseen saatiin muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

”Kasvattajan asenne hiehojen kasvatusta kohtaan on tärkein, eli ruokinta ja hoito/käsittely olisi kunnossa. Hyvät olosuhteet, onko paikat rempallaan ja muut puitteet hyvässä kunnossa, nämä heijastuvat suoraan hiehojen hoidon laatuun”

”Navetta olosuhteet, eläinten puhtaus, rehuhygieniä
Kasvattajat luotettavia ja osaavia
Tarttuvien eläintautien riski oltava hallinnassa”

”Arvostan sitä, että eläimet ovat käsittelyyn ja laiduntamiseen tottuneita. Haluan itse päättää, millä sonneilla hiehot siemennetään kasvatustilalla. Haluaisin itse myös päättää, miten eläimiä ruokitaan”

Vapaa sana hiehoikasvattamoista ja itse kyselystä keräsi paljon mielipiteitä kasvattamoista sekä puolesta että vastaan. Suurimpana ongelmana nousi esille tässäkin kohdassa tautiriski. Lisäksi hiehojen kasvattamista erillisessä kasvattamossa epäiltiin kannattamattomaksi. Mukavaa oli kuitenkin havaita, että vapaan sanan lausekkeessa oli myös hiehojen ulkoista kasvatamista harkitsevia vastaajia ja myös hiehoikasvattamoon tekoon kannustavia kirjoituksia. Alle on koottu muutamia vastauksia, joiden mielipiteet nousivat useassa vastauksessa esille:

”hiehoikasvattamon pitäisi olla todella merkittävän kokoinen, jotta sillä voisi saada toimeentulon”

”Ulkoistamisen idea on hyvä. Mietityttää tarttuvat taudit.”

”tulevaisuudessa varmaan tulee tarvetta hiehoikasvattamoille kun lehmämäärät tiloilla suurenevät mielenkiintoinen kysely kiva vastata ajankohtainen”

”Meillä systeemi on toiminut jo yli 30 vuotta ja molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä edelleen. Touhu edellyttää luottamusta puolin ja toisin.”

”Hyvä vaihtoehto, pieneen navettaan, voi pitää parsipaikat lypsylehmiä täynnä!”

6 HIEHOKASVATTAMON TALOUDEN SUUNNITTELU

Hiehokasvattamon perustamista suunniteltaessa on tulevilla kasvattamon pitäjällä oltava selkeä näkemys, millä ehdoilla hiehoja tullaan tilalla kasvattamaan. Taloudellisesti kannattavan kasvatustrategian löytämiseksi, täytyy tilallisen olla hyvin selvillä itse hiehonkasvatuksesta, kasvatuksen aiheuttamista kustannuksista sekä kasvatuksen vaatimasta työmäärästä. Ilman tarvittavaa asiantuntemusta ja suunnittelua, ei kasvatussopimusten allekirjoittamiseen saati sitten kasvattamorakennuksen rakentamiseen kannata ryhtyä.

Esimerkkinä taloudellisen kannattavuuden suunnittelusta käytetään Porvoossa toimivaa Vähä-Ojalan tilaa, jonka suunnitelmissa on tuotantosuunnan vaihtaminen. Nykyisestä tuotantosuunnasta, lypsykarjanpidosta, on päätetty luopua. Päätös lypsykarjan luopumisesta on tehty, jotta tilan suurta työmäärää saataisiin alennettua. Suunnitelmissa on ajateltu hyödyntää tyhjäksi jäävää navettarakennusta hiehokasvattamona ja mikäli kysyntää hiehojen kasvatukseen löytyy, olisi seuraavana askeleena uuden, suuremman hiehokasvattamon rakentaminen. Suunnitelmien tueksi tehtiin tilalle taloussuunnitelma hiehojen kasvattamiseksi vanhassa navettarakennuksessa sekä hiehojen kasvattamiseksi uudessa, 90 eläinpaikan hiehokasvattamossa. Tämän lisäksi tutkittiin tilan nykyisen tuotantosuunnan taloudellisia tunnuslukuja, jotta tuotantosuunnan vaihdoksen synnyttämiä muutoksia tilan talouteen ja työmäärään saataisiin helposti verrattua tilan nykyiseen tuotantosuuntaan.

Tuotantosuuntien talouden suunnittelumenetelmänä käytettiin katetuottomenetelmää. Katetuottomenetelmän käytössä hyödynnettiin ”Maatilan tuotannon suunnittelu ja kehittäminen” -teosta (Ryhänen, Ryyänen & Seppälä 1997, 15)

Laskelmissa käytettiin tilan 90 hehtaarin peltopinta-alalla aina samoja tuotteita (kaura, ohra, säilörehu, heinä, laidun). Nurmialoina käytettiin hehtaarimääriä, joilla saatiin eläinten vuotuinen korsirehun tarve täytettyä. Loppu peltopinta-ala kylvettiin ohralla ja kauralla, josta osa käytetään eläinten väkirehuksi ja osa laitetaan myyntiin.

Ohran, kauran, säilörehun sekä heinän satotasoina on laskelmissa käytetty tilan vuoden 2011 keskisatoja. Kauran ja ohran arvoina on käytetty viljojen nykyisiä hintoja. Nurmirehujen hinnat laskettiin niiden tuottamiseen kuluneiden kustannusten perusteella.

Siemenviljana tilan pelloilla on hyödynnetty pitkälti tilan omaa siementä. Siemenien vaihtoväli on ollut sen verran pitkä, että uuden siemenen hintaa ei viljojen kustannuksiin ole laskettu mukaan ollenkaan. Siemenen uusimistiheyden nostattaminen voisi olla tulevaisuuden kannalta kannattava toimenpide, mutta sen käsittely jätettiin näissä laskelmissa suunnittelun ulkopuolelle. Nurmien perustaminen tapahtuu sen sijaan aina ostosiemenellä. Nurmet uusitaan keskimäärin neljän vuoden välein suojaviljaan perustamalla. Nurmien suojaviljana käytetään ohraa. Nurmen- ja viljanviljelytyöt hoidetaan pääasiassa itse. Poikkeuksena on säilörehun teko, jossa paalaamisen ja muovittamisen hoitaa urakoitsija.

Myös lannoitteiden sekä kasvinsuojeluaineiden määrinä ja hintoina on käytetty viime vuoden vastaavia arvoja. Peltoja kalkitaan tilalla jonkin verran lähes joka vuosi. Periaatteena on, että jokainen pelto saisi kalkkia neljän vuoden välein ja kalkkia on pelloille levitetty kerralla noin neljä tonnia hehtaaria kohden. Peltotöiden työtuntien sisältö on eritelty viljeltyjen kasvien katetuottolaskelmien alaosassa.

Palkkaa laskettiin tilan pitäjille kahdeksan euron tuntipalkan mukaan. Palkkakustannuksissa täytyy huomioida, että laskelmiin on jo laskettu mukaan MYEL ja vakuutusmaksut. Työvoiman osalta tilalla on tällä hetkellä hyvä tilanne, sillä töiden hoitumisesta vastaavat tilan isäntä, emäntä sekä vielä tällä hetkellä rengin viittaa kantava isännän ja emännän poika. Tulevaisuudessa rengistä tulee tilan isäntä, joka ottaa enemmän vastuuta tilan hoidosta.

6.1 Nykyinen tuotantosuunta

Vähä-Ojalan tuotantosuuntana on tilan perustamisesta lähtien toiminut lypsykarjatalous, jota on harjoitettu vuonna 1918 rakennetussa navetassa. Navetasta löytyy 22 eläinpaikkaa lypsylehmille, 12 eläinpaikkaa hiehoille sekä 7 karsinaa vasikoita varten. Viime vuoden aikana tilan työmäärän helpottamiseksi vähennettiin tilan lypsylehmien määrää. Vapautuneita eläinpaikkoja ei kuitenkaan haluttu jättää tyhjiksi, joten niiden tilalle ostettiin hoidettavaksi kahdeksan hiehoa läheiseltä lypsykarjatilalta. Eläinpaikkojen täyttäminen oli tärkeää, sillä muuten tila olisi ollut erittäin lähellä menettää kotieläintilan statuksensa, eikä näin ollen olisi ollut enää oikeutettu kotieläintukiin. Kyseisistä hiehoista on tehty kasvatussopimus, jonka mukaan hiehot myydään takaisin alkuperäiselle omistajalle 22 kuukauden iässä. Tällä hetkellä tilan navetasta 20 eläinpaikkaa on hiehojen käytössä (14 hiehoa tilan lypsylehmien jälkeläisiä, 8 lähitalta ostettuja) ja 14 eläinpaikkaa lypsylehmien käytössä.

Navettaan on tehty peruskorjaus 1980-luvulla ja se on ikäisekseen vielä hyväkuntoinen. Navetta on kuitenkin suunniteltu niin sanotusti vanhojen normien mukaan ja tästä syystä siinä ei voida enää hyödyntää kaikkia nykYTEKNOLOGIAN töitä helpottavia koneita. Esimerkiksi ruokintapöytä on niin

kapea, että rehujen kuljetus pöydille joudutaan tekemään talikolla kantamalla. Pienkuormaajaa tai ruokintarobottia ei kapealle pöydälle saa mahdumaan. Eläinten hoitoon kuluva työmäärä on etenkin talviaikaan uusia navettarakennuksia selvästi suurempaa. Tästä syystä tilalla suositaan eläinten laidunnuttamista niin pitkään kuin mahdollista.

6.1.1 Lypsylehmien katetuottolaskelmat

Lypsylehmän tuottamana maitomääränä käytettiin tilan viime vuonna saavuttamaa meijerimaitomäärää: 9008 litraa lehmää kohden. Maitolitrnan hintana on käytetty viime vuoden keskimääräistä 44,3 sentin litrahintaa (sisältää tämän vuoden puolella maksetun jälkitilin). Lypsylehmien tuloon lisättiin myös maidon lisähinta sekä nautojen lihasta saatavat tulot.

Tilan rehukustannusten laskemisessa hyödynnettiin MTT:n lypsylehmille suosittelemia energiamääriä sekä Pro Agrian tilalle tekemiä ruokintasuosituksia. Väkirehuprosentiksi tuli näin ollen 37. Työmääräarviot sekä muut kustannukset ovat nähtävissä liitteessä seitsemän, kohdassa lehmä.

Katetuotto 2:n arvoksi saatiin lypsylehmien osalta 2000 euroa.

6.1.2 Kasvatettavina olevien hiehojen katetuottolaskelmat

Hiehot tulivat tilalle kolmen kuukauden iässä ja lähtevät tilalta 22 kuukauden ikäisinä, kaksi kuukautta ennen odotettua poikimisaikaa. Hiehot tulevat olemaan tilalla näin ollen noin 570 hoitopäivää. Hoitopäivistä peritään korvausta 2,5 euroa päivässä. Tämän lisäksi siemennyskustannukset sekä eläinten kuljetukset kasvattamon ja lypsykarjatilan välillä lankeavat lypsykarjatilalle. Hiehon takaisinmyynnistä perittävä maksu maksetaan yhdessä erässä eläinten lypsykarjatilalle siirtämisen jälkeen.

2,5 euron hinta on kustannusten kannalta perusteltu hinta eläinten hoidosta, sillä tähän hintaan saadaan hiehosta koostuvat kustannukset tilalla juuri ja juuri täytettyä. 2,4 euron hinnalla kustannukset jo ylittäisivät hiehoista saatavat tulot (liite 6, kohta Hiehotelli).

6.1.3 Omien hiehojen katetuottolaskelmat

Omien lypsylehmien tuottamien hiehojen kannattavuuslaskelmat ovat hyvin samansuuntaisia, kuin kasvatuksessakin olevien hiehojen laskelmat. Omien hiehojen arvo ja niiden työmäärät ovat tosin hieman korkeampia, johtuen siitä, että hiehot tulevat olemaan tilalla syntymästään saakka. Tästä syystä samalla kahden ja puolen euron päivähoitokorvauksella hiehon myyntihinnaksi saadaan 1650 euroa. Tämä hinta kattaa juuri ja juuri hiehon tuottamat kustannukset (liite 6, kohta omat hiehot).

6.1.4 Laskelman yhteenveto

Tilan nykyisellä tuotantosuunnalla lypsylehmät muodostavat kotieläimistä selkeästi parhaimmat vuotuiset katteet (taulukko 2). Katteita laskettaessa kannattaa kuitenkin muistaa, että ihmistyön arvoksi on laskelmissa käytetty ainoastaan kahdeksan euron tuntipalkkaa. Mikäli tuntipalkkaa nostettaisiin, laskisi lypsylehmien kate 2 hiehojen kate 2:sta rajummin suuren ihmistyötarpeensa ansiosta. Lisäksi myös lypsylehmissä kiinni olevan eläinpääoman määrä on huomattavasti korkeampi kuin hiehojen pääomamäärä (Liite 7).

Taulukko 2. Yhden eläimen vuotuiset tunnusluvut nykyisellä tuotantosuunnalla

	Lypsylehmä	Oma hieho	Hiehohotelli
Tulot:	4 520 €	913 €	913 €
Muuttuvat kustannukset:	1 787 €	615 €	576 €
Ihmistyön määrä:	102 h	39 h	38 h
Kate 1:	2 733 €	298 €	337 €
Kate 2:	1 917 €	- 12 €	29 €
Eläinpääoman määrä:	1 650 €	61 €	202 €

6.2 Hiehojen kasvatus vanhassa navetassa

Hiehomääränä laskelmassa käytettiin 34 hiehoa, eli samaa määrää, mikä on navetan tämän hetkinen eläinpaikkojen määrä hiehoille ja lypsylehmille yhteensä. Tilan vasikkakarsinat sijaitsevat rakennuksen ulkoseinällä ja niitä on melko hankalaa lähteä hiehopaikoiksi muuttamaan. Tästä syystä 34 hiehoa on myös navettarakennuksen täysi käyttöaste. Eläimen kustannukset ja hoitoon vaadittava työaika on laskettu samalla periaatteella, kuin nykyisen tuotantosuunnan kasvatuksessa olevien hiehojen kustannukset ja työajat (taulukko 2). Hiehoista perittävä maksu on suunniteltu laskutettavaksi neljässä erässä, jotta laskuja/tuloja saadaan tasattua koko kasvatustajalle (Liite 8)

6.3 Hiehojen kasvatus uudessa navetassa

Uuden navetan laskelmissa on hyödynnetty Risto Kauppisen toimittaman Hiehokasvatuksen ulkoistaminen: Opas kasvattajalle ja ulkoistajalle -teoksen hiekokasvattamorakennuksen mallilaskelmaa. Mallilaskelma oli tehty kevään 2010 hintatasolla. Sen lattiaratkaisuksi oli valittu umpilattia ja lietelannan poisto tapahtui lantaraappojen avustuksella. Laskelmassa eläinten ruokinta tapahtui yhdeltä ruokintapöydältä, joka on rakennuksen keskellä.

Vähä-Ojalan tilan alustavissa suunnitelmissa sopivaksi hiehojenkasvatusmääräksi on tulevaisuudessa arvioitu 90 hiehon karjaa. Tästä syystä mallilaskelman 180 eläinpaikan hinta-arviota ei voinut suoraan hyödyntää laskelmissa. Mallilaskelmassa oli kuitenkin laskettu myös eläinpaikan hinta, joka oli 2310 euroa. Vähä-Ojalan hiehoikasvattamon hinta saatiin kertomalla eläinpaikan hinta suunnitellulla eläinmäärällä. Näin rakennuksen hinnaksi saatiin 207 900 euroa.

Myös tässä laskelmassa hiehon peruskustannuksina käytettiin samoja arvoja kuin edellisissä laskelmissa. Uudessa navettarakennuksessa tarvittava ihmistyön määrä hiehoa kohti on kuitenkin vanhaa navettarakennusta huomattavasti pienempi, mikä laskee kokonaiskustannuksia selvästi. Tästä syystä hiehosta pyydettävä päiväkorvaus pystyttiin laskemaan kahteen euroon ja silti kate 2 pysyi positiivisena. Uuden navettarakennuksen tuomien vuotuisten kustannusten myötä kate 3 painui kuitenkin miinuspuolelle. On kuitenkin huomioitavaa, että laskelmissa uuden navetan vaikutusaikana on käytetty hyvin alhaista 20 vuotta. (taulukko 3, liite 9)

Taulukko 3. Yhden hiehon vuotuiset tunnusluvut nykyisellä tuotantosuunnalla

	Hiehotelli
Tulot:	730 €
Muuttuvat kustannukset:	569 €
Ihmistyön määrä:	12 h
Kate 1:	161 €
Kate 2:	39 €
Kate 3:	-155 €
Eläinpääoman määrä:	202 €

6.4 Laskelmien vertailu

Laskelmien mukaan parhaat katteet tuottaa edelleenkin tilan tämän hetkinen tuotantosuunta (taulukko 4). Kannattaa kuitenkin muistaa, että laskelmissa on käytetty hyvin alhaista, kahdeksan euron tuntipalkkaa. Koska työtuntien määrä nykyisessä tuotantosuunnassa on hiehoikasvattamoratkaisuja korkeampi, kaventuvat tuotantosuuntien erot palkkaa nostettaessa. Harkitsemisen arvoista on myös hoitokorvauksen nostaminen uudessa kasvattamovaihtoehdossa. Karjatiloilta tehdyn hiehoikasvattamokyselyn perusteella monet tilalliset olivat maksaneet yli kahden euron päiväkorvausta hiehojen hoidosta. Toisaalta päiväkorvauksen hintaa kannattaa harkita tarkoin, jotta tyhjiä eläinpaikkoja ei pääsisi kertymään. Lisäksi vanhassa navettarakennuksessa käytetty 2,5 euron päiväkorvaus oli kyselyyn vastanneiden hintojen yläpäässä, joten tätä korkeammaksi hintaa tuskin voi

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

kummassakaan rakennuksessa enää nostaa. Mikäli 2,5 euron päiväkorkvaushinnalle löytyy tarpeeksi asiakkaita, ajaa myös vanha navettarakennus asiansa hiehojen kasvatuksessa. Vanhan navettarakennuksen käyttö hieho-kasvattamona on kuitenkin tarkoitettu ainoastaan välivaiheeksi, jonka aikana selviäisi, riittääkö lähialueen lypsykarjatiloiilla tarpeeksi paljon kiinnostusta hiehojen kasvatukseen ulkoistamiseen Vähä-Ojalan tilalle, jotta uuden kasvattamon rakentaminen olisi kannattavaa.

Uusi hieho-kasvattamo näyttää joka tapauksessa varsin lupaavalta ja kilpailukykyiseltä vaihtoehdolta nykyiseenkin tilanteeseen verrattuna. Uusi kasvattamo takaisi hyvät puitteet hiehojen kasvatukseen ja tarpeen vaatiessa tilaa voisi vielä kehittää, esimerkiksi vanhan navettarakennuksen korjaamisella ternikasvattamokäyttöön.

Taulukko 4. Eri strategioiden taloudelliset tunnusluvut vuotta kohden koko tilalla

	Nykyinen tilanne:	Hiehojen kasvatus vanhassa kasvattamossa:	Hiehojen kasvatus uudessa kasvattamossa:
Kate 1:	124 144 €	92 879 €	98 418 €
Korjattu kate:	97 144 €	65 879 €	53 997 €
Kate 2:	40 523 €	17 378,35 €	24 061 €
Liikepääoma:	38 715 €	44 159 €	80 524 €
Eläinpääoma:	23 862 €	6 868 €	18 180 €
Työtuntien määrä:	3791	3 126	2983

Uuden hieho-kasvattamorakennuksen rakentamisen vuotuiset kustannukset näkyvät vertailutaulukossa korjatun katteen alla. Maksettavaa kasvattamosta rakennuksen vaikutusajan on arvioitu olevan noin 20 vuotta. Näin ollen rakennuksen rakentamisen vuotuis-kustannukseksi tulee 17 422 euroa/vuosi (Taulukko 5).

Taulukko 5. Kasvattamorakennuksen aiheuttamat kustannukset vuotta kohden

	Hankinta-arvo	Vaikutusaika	Jäännösarvo	Poistot €	Korko 5%	Kunn.pito ja vakuutus 1%	Yht.
Kasvattamorakennus:	207 900 €	20 v.	10 000 €	9 895 €	5 447,50 €	2 079 €	17 422 €

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Hiehokasvattamot ovat Suomessa vielä melko harvinainen ja uusi asia. Tästä syystä kasvattamoille ei ole vielä ehtinyt syntyä vakiintuneita käytäntöjä, joita aloitteleva hiehojen kasvattaja voisi hyödyntää omaa kasvatustoimintaa suunnitellessaan. Sopimusmalleja on tarjolla kahta eri tyyppiä, mutta sopimusten tarkennetuissa ehdoissa on vielä hyvin paljon vaihtelevuutta ja valinnanvaraa. Esimerkiksi vasikoiden kuljetusiässä hiehokasvattoon on nähtävillä vielä melko paljon vaihtelua ja hiehojen kuljetusajankohdassa kasvattamolta takaisin lypsykarjatilalle on siinäkin vielä vaihtelua. Kasvatussopimusta tehtäessä on syytä kirjata ylös kaikki mahdolliset yksityiskohdat, jotta epäselvyyksiltä voidaan hiehoja kasvatettaessa välttyä.

Kasvattamon etuja ja haittoja vertaillessa, pitää vertailu suorittaa aina lypsykarjakohtaisesti. Yleisesti kattavaa arviota kasvattamoiden hyvyydestä tai huonoudesta on mahdotonta antaa, sillä hiehojen kasvatuksen ulkoistamisen edut ja haitat vaihtelevat aina sen mukaan, mitä muutoksia tilan toimintaan ulkoistamisella haetaan. Esimerkiksi jos tarkoituksena on saada tilan töitä vähennettyä, saattaa tilan kannattavuus helposti kärsiä ulkoistuksesta. Toisaalta taas jos kannattavuutta pyritään nimenomaan parantamaan hankkimalla vapautuneiden eläinpaikkojen tilalle lisää lypsylehmiä, kasvaa tilan työmäärä.

Miltei neljäsosa kyselyyn vastanneista A- ja B-tukialueiden maidontuottajista on ulkoistanut hiehojen kasvatuksen joko kokonaan tai osittain tai suunnittelee ulkoistamista tulevaisuudessa. Toisin kuin alun perin oletettiin, eivät isot tilat olleet sen kiinnostuneempia kasvatuksen ulkoistamisesta, kuin pienetkin tilat. Tämä saattaa toisaalta selittyä sillä, että pienemmän lypsykarjan omaavat tilat ovatkin oletettua kiinnostuneempia hiehojen kasvatuksen ulkoistamisesta. Vanhempien ja pienempien navettarakennusten laajentaminen on usein hyvin hankalaa. Helpompaa olisi hiehojen muuttaminen lypsylehmäpaikoiksi. Näin ollen hiehojen kasvatuksen ulkoistaminen voisi olla etenkin vanhemman sekä samalla pienemmän navetan omistajille helppo tapa lisätä lypsykarjan määrää.

Hiehojen kasvatuksen ulkoistaminen herättää karjatilallisissa kiinnostusta, mutta mahdollinen tautiriskin lisääntyminen aiheuttaa monissa tilallisissa myös epävarmuutta toimintaa kohtaan. Lisäksi osa vastaajista epäili, onko hiehot ulkoistamalla mahdollista saada kannattavuus paranemaan samaan aikaan sekä hiehokasvattamalla että lypsykarjatilalla.

Vähä-Ojalan tilalle tehtyjen laskelmien mukaan kasvatustoiminta on Vähä-Ojalassa harkitsemisen arvoinen tuotantosuunta. Kate 2 saadaan positiiviseksi, mikäli kasvattamisesta saadaan noin 2,5 euron korvaus vanhassa navettarakennuksessa tai noin 2 euron korvaus uudessa rakennuksessa. Näissä tapauksissa tosin sekä siemennyskustannukset että hiehojen kulje-

tuskustannukset tulevat lypsykarjatilän maksettaviksi. Laskelmia tarkasteltaessa täytyy myös muistaa, että kyseisissä laskelmissa on käytetty navettarakennusten täyttä käyttökapasiteettia, eikä näin ollen ole otettu huomioon mahdollisia tyhjiä eläinpaikkoja.

LÄHTEET

Hiehokasvatuksen terveystriskit hallintaan. Nauta 1/2011, 26-29

<http://hiehotelli.savonia.fi/index.php/toimintamallit>

Kannattaisiko sekakasvattamo? Nauta 5/2011, 36-37

Kauppinen, R. 2011. Hiehokasvatuksen ulkoistaminen. Opas kasvattajalle ja ulkoistajalle. 3/2011.

http://portal.savonia.fi/pdf/julkaisutoiminta/hieho_web.pdf

Keskity vahvuuksiin, ulkoista muu. Nauta 1/2011, 32

Kivinen, T. & Partanen, K. & Mönkkönen, S. & Kauppinen, R. & Tuure, V-M. & Lätti, M. 2012. Hiehokasvattamoiden rakennusratkaisut

Kotter, J. & Rathgeber, H. 2005. Jäävuoremme sulaa. Helsinki: WSOYpro

Lätti, M. & Tuure, V-M. & Partanen, K. & Kivinen, T. 2012. Työmäärämuutokset maitotilalla ulkoistettaessa hiehonkasvatus

Partanen, K. & Viitala, H. & Mönkkönen, S. & Kauppinen, R. & Tuure, V-M. & Kivinen, V. & Ruoho, O. 2012. Hiehokasvatuksen ulkoistamisen liiketaloudelliset hyödyt ja haasteet.

Peltola, I. 2012. Hiehotellissa on vasikan hyvä kasvaa lehmäksi. Maa-seudun tulevaisuus, Suomalainen maaseutu 17.2.2012 18-19

Ruoho, O. & Rainio, V. & Partanen, K. & Kivinen, T. & Tuure, V-M. 2012. Eläinterveys hiehokasvatuksen ulkoistamisessa.

Ryhänen, M. & Rynnänen, V. & Seppälä, E. 1997. Maatilan tuotannon suunnittelu ja kehittäminen

HIEHONKASVATUSSOPIMUS

1/3

HIEHONKASVATUSSOPIMUS

1 Sopijapuolet

Kasvatuksen ulkoistaja _____

_____

Sopimuskasvattaja _____

_____

2 Sopimuksen tarkoitus

Kasvatuksen ulkoistajan lehmävasikkojen kasvattaminen hiehoiksi ulkoistetaan Sopimuskasvattajalle tämän sopimuksen ja liitteenä olevan hiehon sopimuskasvatuksen sopimusehtojen mukaisesti.

3 Eläimien sopimuskasvattaminen

Sopimuskasvattaja kasvattaa Kasvatuksen ulkoistajan lehmävasikkoja _____ viikon iästä alkaen aina takaisinkuljetusta vaille valmiiksi hiehoiksi asti vastaten kaikista kasvatukseen liittyvistä toimista. Eläimet ovat kasvattajan vastuulla niin kauan kuin ne ovat hänen hallinnassaan ja valvonnassaan.

4 Kasvatusmäärät

Kasvatuksen ulkoistaja varaa Sopimuskasvattajalta _____ eläinpaikkaa vuotta kohden. Sopimuskasvattaja sitoutuu pitämään tämän määrän varattuna Kasvatuksen ulkoistajalle. Varatun, mutta käyttämättömän eläinpaikan hinta on _____ prosenttia täytetyn paikan hinnasta.

5 Kasvatushinta ja sen laskuttaminen

Kasvatushinta pitää sisällään ravinnon, hoidon, tilat, lääkinnän, vakuutukset ja muut vastaavat kustannukset. Lainsäädännön ja alan käytännön mukaisista kustannuksista vastaa Kasvatuksen ulkoistaja. Muista kustannuksista vastaa Sopimuskasvattaja.

Kasvatuspäivän hinta on _____ euroa (alv 0 %). Kasvatuksesta laskutetaan _____ kertaa vuodessa. Kasvatuspäivän hintoja tarkistetaan vuosittain joulukuussa. Kasvatuspäivän hintaa voidaan muuttaa kesken vuotta, jos kasvatushinnat muuttuvat huomattavasti tai osapuolille tulee muita erityisen painavia syitä.

6 Tiineyttäminen ja sen kustannukset

Kasvatushinta pitää sisällään kaksi siemennyskertaa kutakin eläintä kohden nuorsonnilla. Mikäli siemennyskertoja enemmän kuin kaksi, vastaa Sopimuskasvattaja näistä. Mikäli tietyn eläimen tiineyttäminen halutaan tapahtuvan muulla tavalla, kuten esimerkiksi valiosonnilla tai alkionsiirrolla, tulee siitä sopia erikseen sopijapuolten kesken kirjallisesti. Kasvatuksen ulkoistaja suorittaa tästä syntyneet ylimääräiset kustannukset.

Hiehonkasvatussopimusmalli 27.5.2011 – OTM, KTM, agrologi Mikko Hakola – 050 5874 371

7 Terveystarkkailu ja tartuntojen välttäminen

Kasvatuksen ulkoistaja ja Sopimuskasvattaja seuraavat jatkuvasti hallinnassaan olevien eläinten terveyttä ja ilmoittavat viipymättä toiselle sopijapuolelle, mikäli terveydentilassa huomataan sairaus- tai tautiepäilyjä.

8 Tuet

Sopijapuolet käyvät läpi tukiasiat ja niiden vaikutukset tähän sopimukseen. Sopimuskasvattajaa ilmoitetaan riittävän ajossa kirjallisesti, mikäli tukien saaminen edellyttää tältä jotain erityisiä toimenpiteitä. Ilmoituksen lisäksi Kasvatuksen ulkoistajan tulee tarkastaa ja todeta, että tuen edellytykset täyttyvät.

9 Eläimen myyminen, poikiminen tai kuoleminen kasvatusaikana

Kasvatuksen ulkoistaja saa omistajana eläimen myyntihinnan vähennettynä myynnin kustannuksilla ja poikimistapauksessa vasikan. Mikäli eläin kuolee, vastaa Sopimuskasvattaja raadon hävittämisestä kustannuksellaan. Mikäli kuoleminen johtuu Sopimuskasvattajan virheestä tai laiminlyönnistä, suorittaa hän eläimen hinnan Kasvatuksen ulkoistajalle.

10 Sopimuksen voimassaolo ja päättäminen

Sopimus astuu voimaan allekirjoitushetkestä ja on voimassa aina kalenterivuoden kerrallaan, ellei sopimusta sanota irti vähintään kuusi kuukautta ennen kalenterivuoden loppua.

11 Riidanratkaisu

Riidat pyritään ensisijaisesti sopimaan keskinäisin neuvotteluin, mutta mikäli yhteisymmärrystä ei saavuteta, ratkaistaan asia Kasvatuksen ulkoistajan kotipaikan käräjäoikeudessa.

12 Lisäksi sovitaan seuraavaa

- Kasvatuksen ulkoistaja nupouttaa vasikat.

Kyllä	Ei
☐	☐
- Sopimuskasvattaja nupouttaa vasikat.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Kasvatuksen ulkoista ja vastaa ja järjestää vasikkojen ja hiehojen kuljetukset.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Sopimuskasvattaja vastaa ja järjestää vasikkojen ja hiehojen kuljetukset.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Kuljetukset vakuutetaan ja vakuutuksen maksamisesta sovitaan erikseen.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Kohdasta 5 poiketen kasvatushinta sisältää vain eläinten palovakuutuksen.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Muun kuin palovakuutuksen poisjättämisen riskin kantaa Kasvatuksen ulkoistaja eikä Sopimuskasvattajaa voida kohdistaa korvausvaatimuksia syntyneestä vahingosta muuten kuin tahallisen tai törkeän laiminlyönnin seurauksena.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Kasvatuksen ulkoistaja ilmoittaa _____ viikkoa aikaisemmin, milloin vasikat tulee viimeistään hakea.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Kasvattaja ilmoittaa _____ viikkoa aikaisemmin, milloin hiehot viimeistään toimitetaan takaisin.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Sopijapuolet kuuluvat suljettuun tilojen kokonaisuuteen, johon ei tuoda ulkopuolelta eläimiä.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Sellaista yhteistyötä toisten tilojen kanssa ei sallita, missä on ilmeinen riski mahdollisten tautien tai sairauksien leviämislle.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Sopijapuolet kuuluvat terveydenhuollon seurantajärjestelmän piiriin (Naseva).

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Sopijapuolet vastaavat tiloillaan tehtävistä salmonellatutkimuksista kustannuksineen.

☐	☐
--------------------------	--------------------------
- Viivästyneelle saatavalle suoritetaan korkolain mukaista viivästyskorkoa.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

Tämän sopimuksen hyväksymme ja sitoudumme sitä noudattamaan. Sopimuksen allekirjoittaa yhtiön valtuuttama henkilö tai henkilöt ja ei yhtiömuotoisen maatilán kohdalla kaikki omistajat (isäntä ja emäntä). Sopimus on laadittu kahtena (2) samasanaisena kappaleena 1. Kasvatuksen ulkoistajalle ja 2. Sopimuskasvattajalle.

_____ . _____ kuuta 20_____

Kasvatuksen ulkoistaja/t _____

Sopimuskasvattaja/t _____

HIEHOJEN OSTO- JA MYYNTISOPIMUS

1/2

SOPIMUS ELÄINTEN MYYMISESTÄ JA TAKAISINOSTAMISESTA

1 Sopijapuolet

Myyjä _____
_____
Ostaja _____
_____

2 Sopimuksen tarkoitus

Myyjä myy lehmävasikkoja Ostajalle, joka kasvattaa ne hiehoiksi sekä tarjoaa Myyjälle ensisijaista oikeutta ostaa myymänsä eläimet hiehoina takaisin. Kasvatusaikana Ostaja vastaa kaikista eläinten kasvatuskustannuksista.

3 Eläinten myyminen ja takaisinostaminen

Lehmävasikat myydään _____ viikon ikäisinä Ostajalle, joka kasvattaa vasikat omalla kustannuksellaan Myyjän toiveita huomioiden hiehoiksi. Myyjällä on ensisijainen oikeus ostaa eläin hiehona takaisin markkinahinnalla, mutta Myyjä ei ole velvollinen toteuttamaan tätä optiotaan. Myyjän tulee _____ päivän kuluessa vastata Ostajan kirjalliseen (sähköiseen) tiedusteluun kirjallisesti (sähköisesti), mikäli haluaa käyttää takaisinosto-oikeuttaan.

4 Eläimen hinta ja myyntimäärät

Kunkin lehmävasikan ja hiehon kohdalla sovitaan erikseen kauppahinnasta sekä sen suorittamisesta. Lähtökohtana on, että hinnat ovat markkinahintoja. Myyjä pyrkii myymään Ostajalle keskimäärin _____ lehmävasikkaa vuodessa. Ostajalla on ensisijainen oikeus ostaa Myyjän lehmävasikat. Ostajan tulee _____ päivän kuluessa vastata Myyjän kirjalliseen (sähköiseen) tiedusteluun kirjallisesti (sähköisesti), mikäli haluaa käyttää osto-oikeuttaan.

5 Tiineyttäminen ja sen kustannukset

Mikäli tietyn eläimen tiineyttäminen halutaan tapahtuvan muulla tavalla kuin nuorsonnilla, kuten esimerkiksi valiosonnilla tai alkionsiirrolla, tulee siitä sopia erikseen sopijapuolten kesken kirjallisesti. Myyjä suorittaa tästä syntyneet kustannukset.

6 Terveystarkkailu ja tartuntojen välttäminen

Myyjä ja Ostaja seuraavat jatkuvasti eläinten terveyttä ja ilmoittavat viipymättä toiselle sopijapuolelle, mikäli terveydentilassa huomataan sairaus- tai tautiepäilyjä.

7 Sopimuksen voimassaolo ja päättäminen

Sopimus astuu voimaan allekirjoitushetkestä ja on voimassa toistaiseksi. Sopimuksen päättämisellä ei voida poistaa Myyjän ensisijaista takaisinosto-oikeutta.

Osto- ja myyntisopimusmalli 27.5.2011 – OTM, KTM, agrologi Mikko Hakola – 050 5874 371

8 Riidanratkaisu

Riidat pyritään ensisijaisesti sopimaan keskinäisin neuvotteluin, mutta mikäli yhteisymmärrystä ei saavuteta, ratkaistaan asia Myyjän kotipaikan käräjäoikeudessa.

9 Lisäksi sovitaan seuraavaa

- Myyjä nupouttaa vasikat.
- Ostaja nupouttaa vasikat.
- Ostaja vastaa ja järjestää vasikkojen ja hiehojen kuljetukset.
- Myyjä ilmoittaa _____ viikkoa aikaisemmin kirjallisesti Ostajalle, milloin päätös vasikan ostamisesta tulee viimeistään ilmoittaa ja milloin vasikka tulee hakea pois.
- Ostaja ilmoittaa _____ viikkoa aikaisemmin kirjallisesti Myyjälle, milloin päätös hiehon takaisinostamisesta tulee viimeistään ilmoittaa ja milloin eläin toimitetaan takaisin.
- Takaisinkuljetuksesta Myyjän ilmoittamaan paikkaan ja kuljetuksen maksamisesta sovitaan erikseen.
- Mikäli Ostaja tai Myyjä eivät ilmoita halukkuuttaan eläimen ostamiseen tai takaisinostamiseen sovitussa ajassa, voidaan eläin myydä kolmannelle taholle.
- Sopijapuolet kuuluvat suljettuun tilojen kokonaisuuteen, johon ei tuoda ulkopuolelta eläimiä.
- Sellaista yhteistyötä toisten tilojen kanssa ei sallita, missä on ilmeinen riski mahdollisten tautien tai sairauksien leviämislle.
- Sopijapuolet kuuluvat terveydenhuollon seurantajärjestelmän piiriin (Naseva).
- Sopijapuolet vastaavat tiloillaan tehtävistä salmonellatutkimuksista kustannuksineen.
- Viivästyneelle saatavalle suoritetaan korkolain mukaista viivästyskorkoa.

Kyllä	Ei

Tämän sopimuksen hyväksymme ja sitoudumme sitä noudattamaan. Sopimuksen allekirjoittaa yhtiön valtuuttama henkilö tai henkilöt ja ei yhtiömuotoisen maatilan kohdalla kaikki omistajat (isäntä ja emäntä). Sopimus on laadittu kahtena (2) samanasaisena kappaleena 1. Myyjälle ja 2. Ostajalle.

_____ . _____ kuuta 20 _____

Myyjä/t _____

Ostaja/t _____

KYSELYLOMAKKEEN ALKUSANAT

Hei!

Olen Hämeen ammattikorkeakoulussa, Mustialassa agrologin opintoja suorittava nuori isännän alku. Teen agrologin opintoihin kuuluvaa opinnäytetyötä aiheesta "Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla". Osana opinnäytetyötäni kerään maidontuottajien mielipiteitä liittyen hiehonkasvatukseen ja arvioin niiden pohjalta hiehonkasvatuksen mahdollisuuksia tuotannosta luopuvan maitotilan uutena tuotantosuuntana .

Kyselyyn vastaaminen ei kestä muutamaa minuuttia kauempaa. Kysely aukeaa alla olevaa linkkiä painamalla. Olen erittäin kiitollinen kaikista saamistani vastauksista!

Esko Mikander

Vähä-Ojalantie 241

06530 Kerkkoo

puh. 040 707 0790

esko.mikander(at)student.hamk.fi

KYSELYLOMAKE

Ulkoisen hiehoikasvattamon hyödyntäminen lypsykarjatilalla

Kysely sisältää kysymyksiä, joissa joko valitaan väittämien joukosta paras vaihtoehto, tai kirjoitetaan vastaus kysymyksen alla olevaan vastauslaatikkoon. Monivalintakysymyksiä kyselyssä ei ole. Tähdellä merkityt kysymykset ovat pakollisia.

Kyselyn lopusta löytyy mahdollisuus ilmaista oma mielipiteensä kyselystä tai jättää muita aiheeseen liittyviä kommentteja. Kaikki mielipiteet ja kommentit otetaan avosylin vastaan!

1. Tilallanne lypsyssä olevien eläinten määrä? *

- 10, tai alle
- 11-30
- 31-50
- 41-60
- 61-80
- 81-100
- 101-120
- 121-140
- 141-160
- 161-180
- 181-200
- Yli 200

2. Suunnitteletteko lehmämäärän kasvattamista tulevaisuudessa? *

- Kyllä
- Ei

3. Kuuluuko tilanne luomutuotannon piiriin? *

- Kyllä
- Ei

4. Oletteko viimeisen vuoden aikana ostaneet vasikoita muilta tiloilta? *

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

Kyllä, useammilta tiloilta

-Kyllä, useammilta tiloilta
-Kyllä, yhdeltä tilalta
-Ei, emme ole ostaneet vasikoita muilta tiloilta

5. Mikäli ostitte vasikoita, niin minkä ikäisiä vasikat ostohetkellä olivat?

Vastaa tähän vain, mikäli vastasit edelliseen kysymykseen kyllä

6. Oletteko viimeisen vuoden aikana ostaneet poikivia hiehoja muilta tiloilta? *

Kyllä, useammilta tiloilta

-Kyllä, useammilta tiloilta
-Kyllä, yhdeltä tilalta
-Ei, emme ole ostaneet vasikoita muilta tiloilta

7. Oletteko tehneet kasvatussopimuksen hiehokasvattamon kanssa? *

Kyllä, meillä on sopimus hiehojen kasvattamisesta hiehokasvattamon kanssa

-Kyllä, meillä on sopimus hiehojen kasvattamisesta hiehokasvattamon kanssa

-Ei, mutta kasvatussopimuksen teko kuuluu tulevaisuudensuunnitelmiin

Kysymykset 8-13 ovat osoitettu vain heille, jotka vastasivat kysymykseen nro. 7 hyödyntävänsä hiehokasvattamon palveluja

-Ei, eikä kasvatussopimusta olla edes harkittu

8. Onko hiehojen omistajuus säilytetty tilalla, vai ovatko hiehot kasvattamon omistuksessa kasvatuksen ajan?

- Hiehojen omistajuus lypsykarjatilalla
 Hiehojen omistajuus kasvattamolla

9. Minkä ikäisinä vasikat siirretään/myydään kasvattamolle?

10. Milloin hiehot haetaan/ostetaan takaisin kasvattamolta?

Yli 2 kuukautta ennen poikimista

-Yli 2 kuukautta ennen poikimista
-Alle 2 kuukautta ennen poikimista
-Poikimisen jälkeen

11. Kumpi maksaa siemennuskustannukset?

- Kasvattamo
 Lypsykarjatile

12. Minkä suuruista hoitomaksua hiehojen hoidosta maksetaan?

Esim. yhden hoitopäivän hinta

Kysymykset 13-17 ovat osoitettu vain heille, jotka vastasivat kysymykseen nro. 7 hyödyntävänsä hiehoikasvattamon palveluja TAI harkitsevansa niitä tulevaisuudessa

13. Hiehoikasvattamon valinnassa tärkeitä asioita ovat:

5-erittäin tärkeä, 1-ei ollenkaan tärkeä

	1	2	3	4	5
Kasvattamon kokemus karjanhoidosta	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvattamon kasvatussopimusten määrä eri tilojen kesken	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvattamorakennuksen kunto	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvattamon hiehojen hoidosta pyytämä korvauksen suuruus	☐	☐	☐	☐	☐

14. Toivoisitteko hiehoja kasvatettavan mieluummin?

- Parsinavetassa
- Pihattonavetassa

15. Olisitteko valmiita tekemään kasvatussopimusta tilan kanssa, jolla olisi samaan aikaan muidenkin tilojen hiehoja kasvatettavana?

- Kyllä
- Ei

16. Kuinka pitkän matkan päähän olisitte valmiita kasvatussopimuksen tekemään?

- Alle 30 Km
- Alle 60 Km
- Alle 90 Km
- Alle 120 Km
- Alle 150 Km
- Alle 190 Km

Yli 190 Km

17. Muita ominaisuuksia, joihin kiinnittäisitte huomiota hiehoja kasvattavalla tilalla?

18. Muita kommentoitavaa liittyen hieho kasvattamoihin tai itse kyselyyn

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Lähetä

KYSELYLOMAKKEEN LOPPUKOMMENTIT

Muita ominaisuuksia, joihin kiinnittäisitte huomiota hiehoja kasvattavalla tilalla?

Vastaajien määrä: 34

- laidunnusmahdollisuus, ruokintatyyppi
- kasvattajien ammattitaito ja innotus asiaan
- Olosuhteet, managementti, kokonaisuuden hallinta
- kasvatus olosuhteet, kasvattajan ammattitaito, ruokinta
- Kasvattajan asenne hiehojen kasvatusta kohtaan on tärkein, eli ruokinta ja hoito/käsittely olisi kunnossa. Hyvät olosuhteet, onko paikat rempallaan ja muut puitteet hyvässä kunnossa, nämä heijastuvat suoraan hiehojen hoidon laatuun.
- ei tarttuvia tauteja
- Kasvattava tila vapaa mm. tarttuvista sorkkataudeista. Hiehoilla kytkentä / eristysmahdollisuus esim. siemennyksiä varten (tapaturmien vähentäminen). Kasvatusolosuhteet / tavat eivät poikkea paljoa omista tavoista eli eläimet sopeutuvat palattuaan ns. kotioihin sujuvasti. Laidunnus/ jalostusmahdollisuus. Toimivat henkilökemiat, jotta informaatio kulkee sujuvasti.
- ammattitaito.
- pihatto, vapaa ruokinta, kieskit opetteluun
- Ruokinta
- Laidunnus
- Navetta olosuhteet : eläinten puhtaus, rehuhygieniä
- Kasvattajat luotettavia ja osaavia
- Tarttuvien eläintautien riski oltava hallinnassa
- yksikön pitääolla riittävän suuri että tulee katetta
- hintatasoa ei voi nostaa kulut ei sa nousta liikaa ihan sama kuin lypsykarjallakin minusta kärkniemi ja kiikalan tila onhyviä esimerkkejä miten asiaa pitää hoitaa
- Laidunnus ja hiehoista tulisi tulla rauhallisia ja kesyjä
- Ruokinta,ulkoilu RAUHALLINEN KÄSITTELY
- tauti tilanne, tilan koko, tilat
- tunturin laella
- ammattitaito ja asenne
- Arvostan sitä, että eläimet ovat käsittelyyn ja laiduntamiseen totuneita. Haluan itse päättää, millä sonneilla hiehot siemennetään kasvatustilalla. Haluaisin itse myös päättää, miten eläimiä ruokitaan.
- Nurkat kunnossa. Ammattitaitoa riittävästi.
- Hintaa vain lokakuu huhtikuun loppu kasvattamolla
- -tarttuvien tautien ehkäisy
- -kiimantarkkailun tärkeys, tiinehtyvät ajallaan
- -karjanhoito kokonaisuudessaan, karjasilmä
- puhtaus , siemennykset jalostussuunnitelman mukaan , laiduntaminen
- Rehellisyys.
- Ammattitaito ja motivaatio.
- hyvä hoito
- Ruokinta tasapainoista eläinten ikään ja ravinnontarpeeseen nähden.
- Hoito ammattimaista ja hoitajilla eläisilmää.
- Eläinystävällinen hoito.
- Eläinten siirto on aina hankalaa. Sen järjestelyä pitäisi miettiä.
- Tautiriskit...
- Yhteisymmärrys ja yhteistyökyky asioista ja asioiden hoidosta on todella tärkeää
- Eläinten olosuhteet, ruokinta ja terveys. Hoidon huolellisuus. Hoitajien ammattitaito.
- TAUTIVAPAAUS
- Miten hiehoja on käsitelty ja pidetty eli miten kesyjä ne ovat.
- Yleisvaikutelmaan kiinnittää aina aluksi huomiota ("nurkkien" siisteys jne).
- tarkka ja yksilöitysovimus malli

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

- Mahdollisuus laiduntaa, yhteisymmärryksen löytyminen ja luottamus ihmisten kesken. Kuivikkeiden käyttö ja rakennusten soveltuvuus kasvatukseen jotta eläimet säilyvät terveinä. Sorkkaterveyden ylläpito. Tulokset aikaisemmin tiineyksissä
- Ruokintaan, kuivitukseen, ulkoiluun

Muuta kommentoitavaa liittyen hiehoikasvattamoihin tai itse kyselyyn

Vastaajien määrä: 33

- ainakin kohdissa 2 ja 7 olisin kaivannut mahdoillisuutta ehkä vastaukseen
- hiehoikasvattamon pitäisi olla todella merkittävn kokoinen, jotta sillä voisi saada toimeentulon
- Meillä on huonoja kokemuksia tiineiden hiehojen sopeutumisesta uudelle tilalle. Siksi kyseenalaistamme koko hiehoikasvattamisen ulkoistamisen.
- Emme ole kiinnostuneet hiehoikasvatuksen ulkoistamisesta seuraavista syistä johtuen:
  - tautiriski
  - hiehojen karsinta. Karsimme vuosittain huonosukuisempia hiehoja teuraaksi. Itse kasvattamalla voimme päättää, mitkä hiehot kasvatamme lypsylehmäksi asti.
  - siemennykset: siemennämme pääsääntöisesti eläimemme Semex:n tai HH Embryon (Alta) siemenellä. Kasvatustilat käyttävät Faban siemennyspalveluja ja VG:n sonneja.
  - kasvattamalla itse hiehot pystyy vaikuttamaan niiden kasvuun oikeanlaisella ruokinnalla ja olosuhteilla
- Ulkoistamisen idea on hyvä. Mietityttää tarttuvat taudit.
- hiehojen kasvatuksen ulkoistamista saatetaan harkita jos sopiva kasvattaja löytyy mieluummin läheltä ja jos kasvatuksen ulkoistaminen näyttää taloudellisesti kannattavalta siihen saattaa vaikuttaa myös omien hiehitilojen rakentamis tarve ja tuleva sukupolven vaihdos meidän tilalla tosin siihen menee vielä useampi vuosi
- Olen erittäin kiinnostunut itse hiehoikasvattajaksi b alueella . Jos löytyy kysyntää parsinavetassa kasvattettaville hiehoille ja se on vielä kannattavaa??
Paikkoja 40lle. Laidunta 10ha. Pidän lehmistä ja meillä on hyvä karja , mutta parsinavetassa lypsillä kytkeminen alkaa käydä polville.
Mistähän sää aiheesta lisää tietoa??
- Olemme lopettamassa karjan pidon tänä keväänä.
Hyvää jatkoa opinnoille !
- Tämä on hyvin tilojen välinen asia, sujuuko hiehojen kasvatus ulkopuolella vai ei. Tavoitteet täytyy olla samat sekä kasvattajalla, että lypsykarjatilallisella. Periaatteessa itse suosisin sellaista sopimusmallia, jossa vasikat myydään kasvattamolle sopimuksella, jossa tilalla on etuosto-oikeus tiettyyn hintaan takaisin, ja jos tila ei osta/pysty ostamaan takaisin, niin kasvattaja saisi myydä haluamallaan hinnalla hiehot eteenpäin. Tämä menettely suojaisi mielestäni molempien oikeuksia ja patistaisi kasvattajankin kasvattamaan hiehot hyvin.
- Lisääntynyt tautipaine voi aiheuttaa yllättäviä tappio-ta lypsykarjatilalla. UT-bakteerikanta voi olla täysin erilainen kasvattajatilalla.
- ----- ,täällä päin suorittaa sitä imatrolla.
- olemme lopettamaas karjanpitoa. Pääsiäisviikolla lähtee lypsylehmät. 6 mullikkaa jää vielä kesäksi laidunnettaviksi. Meillä loppuu karjanpito.
- hieno homma mutta liian kallista kasvattaa yli 60 hiehoa vuodessa
- Kasvattamo voi olla kylmäpihättokin. Jos se on kuivikepohjainen niin kuiviketta tulee olla reilusti. Kuivikepohjaisen pihaton työt tulee järjestää koneelliseksi ja helpoksi. Esim. puhaltavalla silppurilla ajamalla kuivitus. Ja lannan poisto tulee olla toimiva.

Meidän tapauksessa vanhassa parsinavetassa isot hiehot on kiinni parressa, jolloin kesällä niitä on laidunnettava. Hieho laitumilla tulee olla erittäin hyvät aitaukset. Juotto ja lisäruokinta on välttämätöntä laitumella. Laiduntavia hiehoja tulee tarkkailla jatkuvasti. Paras ratkaisu olisi parsinavetan vieressä vankka rakenteinen tarha.

Parressa olevat hiehot on suhtellisen helppo tarkkailla, siementää ja ottaa riimuun ja siirtää poikiin. Irtti olevien kanssa se on hankalampaa.
Hiehojen rehuna on kaikkein ruovein säilörehum heinä ja olki. Talvella 2010-2011 käytettiin ol-

- kea paljon koska rehusta oli pulaa. Lietelantakourut olivat keväällä melko tukkoisia kuivasta lanasta. Pitkäkortista tavaraa kulkeutuu lantakouruihin.
Meillä on tilaa toistaiseksi vanhassa parsinavetassa hiehoille.
- Onko hiehon kasvatusta kannattava tuotantosuunta
  - meiltä on jo 10 vuoden ajan menneet hiehot samalle kasvattajalle. Hän ostaa ne vasikkana ja meillä on etuosto-oikeus takaisin ...jos emme tarvitse hän myy ne eteenpäin. Lisätietoja systeemistä voit kysellä meiltä iltaisin --- ----- jos kiinnostaa. Hiehonkasvattajia tarvitaan lisää!!! Tämä meidänkin lopettaa tänäkesänä homepölykeuhkon vuoksi, Harmi!
  - kiva juttu 15 hiehoa kun myy niin navetta tyhjä. kaikki jotka suunnittelevat navetan tekoa pitää tutkia päästä jo ei ole älyllistä toimintaa niin saa rakentaa navetan A-B alueelle
  - Hiehojen kasvatuksen ulkoistaminen sopii vain c alueelle. A alueella se on liian kallista koska maidosta puuttu pohjoinen tuki. Hiehojen ruokinta ja hoito ei työllistä paljon pihatossa Meillä hiehot hoidossa koska oma navetta täynnä tällä hetkellä.
1.5e sopiva korvaus 2e liian korkea
  - kasvatimme hiehot laajennusvaiheessa hiehoikasvatustilalla (24kpl). ostohetkellä hiehot olivat n. vuoden ikäisiä tai hieman päälle. Totesimme siinä vaiheessa hiehoikasvatuksen ulkopuolella antavan meille työrauhan työmaalla ja olimme tyytyväisiä ratkaisuun. sairastumisriski oli periaatteessa hiehotilalla, jossa muidenkin hiehoja kasvatuksessa ja kotiin saimme "terveet" hiehot poikimaan. Edelleen tekisimme näin.
  - Olen itse ollut valmis siirtymään hiehon kasvattajaksi mutta katsonut ettei tämä onnistu tällä alueella eli Etelä-karjalassa. Täällä hiehon hinta on liian alhainen eikä kasvatuskustannuksia olla valmiita korvaamaan. Hiehon hinta olisi ehdottomasti saatava nousemaan 1500-2000e luokkaan ennen kun toiminta edes jotenkin saataisiin kannattavaksi.
  - tulevaisuudessa varmaan tulee tarvetta hiehoikasvattamoille kun lehmämäärät tiloilla suurenevat mielenkiintoinen kysely kiva vastata ajankohtainen
  - Suhtaudun hiehoikasvatuksen ulkoistamiseen epäillen, koska:
-luulen ettei luomukasvattajia löydy
-epäilen vasikoiden hoidon laadun sopimista ja arviointia vaikeaksi
-pidän tautiriskiä suurena
  - tulipahan vastattua, vaikka lypsäminen loppuu juhannukseen mennessä...
  - mukava että nuporisolla riittää kiinnostusta eläinten hoidon ja maatalouden kehittämiseen
  - Tärkeä aihe!
  - Hiehoikasvattamo harkittava vaihtoehto niille jotka lopettavat lypsylehmien pidon mutta haluavat jatkaa työtä eläinten parissa. Tilatkin valmiina.
Hyvä kysely
  - Jos kasvatuttaisiin hiehot muualla:
*elämet pitää totuttaa käsittelyyn navetassa
*laiduntaminen ja siirtyminen ulkona
  - Olisi kiva kuulla tuloksia, aikoinaan hiehoja oli muualla kasvamassa, eikä tietoa yleisistä ehdoista ja käytännöistä juurikaan löytynyt, vaikka niitä olisi kaivannut...-Nykyään tilat itellä, niin ei tarvi siirrellä elukoita kauas ja hiekompileauiset rehut saa hyödyntää nuorille.
  - **KASVATTAMON PITÄISI OLLA RIITTÄVÄN TEHOKAS JOSSA HINTA PYSYISI ALHAISENA.**
  - Jos kasvattamalla on sopimuksia sellaisten tilojen kanssa, joissa esiintyy esim sorkkavälin tulehdusta, en tekisi sopimusta.
  - Meillä systeemi on toiminut jo yli 30 vuotta ja molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä edelleen. Touhu edellyttää luottamusta puolin ja toisin.
  - Huolestuttavaa jos kasvatuspaikat jatkossa sijoittuvat enimmäkseen Suomeen. Etelässäkin on tarvetta kasvatusyrityksille. Minusta suuri ei aina ole kaunista ja ainoa tapa toimia.
  - Hyvä vaihtoehto, pieneen navettaan, voi pitää parsipaikat lypsylehmiä täynnä!

KATETUOTTOLASKELMAT

KATETUOTTO		Oma Hieho	TUOTANNON TIEDOT	
Tuotot/ha	Määrä	Kasvatusaika:	660 vrk	Alkupaino kg
		á-hinta	€	
hieho	1,00		1 650,00 €	0
lantaa, tn	10,00		- €	Loppupaino kg
Yhteensä:			1 650,00 €	500
Muuttuvat kustannukset:				Lisäkasvu g/pv
ohra	384,44	0,170 €	65,35 €	700
kaura	614,47	0,170 €	104,46 €	(3:n kk:n jälkeen)
heinä	3010,7	0,088 €	264,05 €	
säilörehu	1468	0,048 €	70,22 €	Poikimaikä kk
laidun	734	0,035 €	25,62 €	24
Pikkuvasikka	1,02	60,000 €	61,20 €	
vasikkarehu kg	18	0,400 €	7,20 €	
maituri 34 Rouhe-tiiviste	90,0	0,330 €	29,70 €	
mulli-melli (kiven.)	62,7	0,530 €	33,23 €	
Mullin herkku 1	18,04	0,600 €	10,82 €	
Startti maitojauhe	67,50	2,200 €	148,50 €	
siemennys, lääkintä, sähkö, ym	1,00	120,000 €	120,00 €	
traktoriyö	8,70	12,506 €	108,80 €	
Eläinpääoma	61,20	9 %	5,53 €	
Liikepääoman(60%) korko	629,49 €	9 %	56,91 €	
Muuttuvat kustannukset yht.			1 111,60 €	
Kate I			538,40 €	
Ihmistyö	70,0	8,00 €	560,00 €	
Kate II			- 21,60 €	
Työtunnit:	Ihmistyö	Traktoriyö	Hukka-aika-%	
Kesäajan työt	13,0	0,0		
Talviajan työt	57,0	8,7		
Yhteensä:	70,0	8,7		
Hukka-aika ym. lisä	0,0	0,0		
Yhteensä:	70,0	8,7		

KATETUOTTO		Lypsylehmä	500 kg	TUOTANNON TIEDOT	
Tuotot/ha	Määrä	á-hinta	€	MKG	9008
				maitoa	9008,00
pikkuvasikka 60 kg (50 %+ 50 %)	1,00	105,00 €	105,00 €		14
Maidon lisähinta		0,03 €	270,24 €	Paino	500
lihaa	83,33	1,85 €	154,17 €	Eläin tuotannossa:	

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

lantaa, tn	12,00		- €	3 v
Yhteensä:			4 519,95 €	Poikimaväli pv 405
Muuttuvat kustannukset:				
ohra	588	0,170 €	99,92 €	Sonnivasikka € 150
kaura	1175	0,170 €	199,83 €	Lehmävasikka € 60
heinä	617	0,088 €	54,10 €	
säilörehu	5945	0,048 €	284,32 €	
laidun	2973	0,035 €	103,73 €	
mulli-melli (kiven.)	78,0	0,500 €	39,00 €	Tarkkailutuotos kg/v 9008
maituri 34 Rouhe-tiiviste	12,2	0,350 €	4,26 €	
karjan uudistus	0,33	1 650,000 €	550,00 €	
siemennys, lääkintä, sähkö, ym	1,00	120,000 €	120,00 €	EKM kg/v 8970
traktoriyö	18,00	12,506 €	225,11 €	
Eläinpääoma	1650,00	5 %	82,50 €	Rasva-% 4,03
Liikepääoman ¹⁾ (20%) korko	475,25 €	5 %	23,76 €	
Muuttuvat kustannukset yht.			1 786,53 €	Valkuais-% 3,41
Kate I				
Ihmistyö	102,0	8,00 €	816,00 €	MAIDON HINTA 0,4129 €/l
Kate II				
			1 917,42 €	
Työtunnit:	Ihmistyö	Traktoriyö	Hukka-aika-%	Perushinta 39,5
Kesäajan työt	28,0	0,0		Rasva 0,71
Talviajan työt	74,0	18,0		Valkuainen 0,99
Yhteensä:	102,0	18,0		YHT 41,2
Hukka-aika ym. lisä	0,0	0,0		Jälkitili 3,1
Yhteensä:	102,0	18,0		Yhteensä 44,3

KATETUOTTO	Hiehotelli	Vanha rakennus		TUOTANNON TIEDOT
	Kasvatusaika:	570 vrk		
Tuotot/ha	Määrä	á-hinta	€	
hieho	1,00	1 425,00 €	1 425,00 €	Päiväkorvaus 2,5 €/pv
Yhteensä:			1 425,00 €	Alkupaino kg 100
Muuttuvat kustannukset:				
ohra	306	0,170 €	52,02 €	Loppupaino kg 500
kaura	479	0,170 €	81,43 €	Lisäkasvu g/pv 700
heinä	1444	0,088 €	126,64 €	Tuloikä kk 3
säilörehu	2213	0,048 €	105,83 €	lähtöikä kk 22
laidun	1617	0,035 €	56,42 €	Väkirehu% 24 %
Hiehon osto	1,01	200,000 €	202,00 €	
Maituri 34 Rouhe-Tiiviste	124	0,330 €	40,92 €	
Mulli-Melli (kiven.)	63	0,530 €	33,39 €	
Lääkintä, sähkö, ym	1,00	30,000 €	30,00 €	
traktoriyö	7,50	12,506 €	93,80 €	

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

Eläinpääoma	202,00	8 %	15,77 €
Liikepääoman(60%) korko	781,47 €	8 %	61,02 €
Muuttuvat kustannukset yht.			899,25 €
Kate I			525,75 €
Ihmistyö	60,0	8,00 €	480,00 €
Kate II			45,75 €
Työtunnit:	Ihmistyö	Traktoriyö	Hukka-aika-%
Kesäajan työt	11,0		
Talviajan työt	49,0	7,5	
Yhteensä:	60,0	7,5	
Hukka-aika ym. lisä	0,0	0,0	
Yhteensä:	60,0	7,5	

KATETUOTTO	Hiehotelli	Uusi raken-		TUOTANNON
	Kasvatusai- ka:	570 vrk		
Tuotot/ha	Määrä	á-hinta	€	TIEDOT
hieho	1,00	1 140,00 €	1 140,00 €	Päiväkorvaus 2 €/pv
lantaa, tn	10,00		- €	Alkupaino kg 100
Yhteensä:			1 140,00 €	
Muuttuvat kustannuk- set:				Loppupaino kg 500
ohra	0	0,010 €	- €	Lisäkasvu g/pv 700
kaura	0	0,010 €	- €	
heinä	0	- €	- €	
säilörehu	0	0,048 €	- €	Tuloikä kk 3
laidun	0	0,035 €	- €	
Hiehon osto	1,01	200,000 €	202,00 €	lähtöikä kk 22
Maituri 34 Rouhe-Tiiviste	0	0,330 €	- €	
Mulli-Melli (kiven.)	63,0	0,530 €	33,39 €	
Lääkintä, sähkö, ym	1,00	30,000 €	30,00 €	
traktoriyö	7,30	12,506 €	91,29 €	
Eläinpääoma	202,00	8 %	15,77 €	
Liikepääoman(60%) korko	525,72 €	8 %	41,05 €	
Muuttuvat kustannukset yht.			413,51 €	
Kate I			726,49 €	
Ihmistyö	18,9	8,00 €	151,20 €	
Kate II			575,29 €	
Työtunnit:	Ihmistyö	Traktoriyö	Hukka-aika-%	
Työt kesäaikaan	6,3	1,0		
Työt talviaikaan	12,6	6,3		
Yhteensä:	18,9	7,3		

Hiehojen ulkoisen kasvattamisen kysyntä ja kannattavuus A- ja B-tukialueilla

---

Hukka-aika ym. lisä	0,0	0,0	
Yhteensä:	18,9	7,3	

NYKYISEN TILANTEEN YHTEENVETO

Vaihtoehto	Yks. lkm.	Katetuotto I		Pelto	Liikepääoman määrä		Eläinpääoman määrä		Tuotannon haaran työtunnit
		Yksikköä kohti	Yhteensä		Yksikköä kohti	Yhteensä	Yksikköä kohti	Yhteensä	
Ohra	28,00	238,38 €	6 674,76 €	28,00 ha	149,92 €	4 197,65 €			370 h
Kaura	40,00	401,88 €	16 075,02 €	40,00 ha	171,49 €	6 859,56 €			552 h
Lehmä									
Heinä	11,00	71,15 €	782,62 €	11,00 ha	381,85 €	4 200,39 €			124 h
Säilörehu	4,00	7,28 €	29,12 €	4,00 ha	430,41 €	1 721,64 €			14 h
Peruna									
Laidun	7,00	35,09 €	245,61 €	7,00 ha	181,45 €	1 270,16 €			39 h
Oma Hieho	13,00	538,40 €	6 999,16 €	0,00 ha	629,49 €	8 183,42 €	61,20 €	795,60 €	910 h
Sonni									
Lypsylehmä	13,00	2 733,42 €	35 534,43 €	0,00 ha	475,25 €	6 178,30 €	1 650,00 €	21 450,00 €	1326 h
Hiehohtelli	8,00	525,75 €	4 206,01 €	0,00 ha	781,47 €	6 251,79 €	202,00 €	1 616,00 €	480 h
Malli, tyhjä									
Malli, ohra									
Malli, lehmä									
Tilakohtaiset tuet			53 290,00 €	0,00 ha					
Yhteensä:			123 836,73 €	90,00 ha		38 862,92 €		23 861,60 €	3815 h
Muita kustannuksia:				0,00					
Vuotuskustannukset			- €						
Rehujen oston lisäkustannus			- €						
Pellon vuokrat (+ tai -)			2 400,00 €						
Yleismenot			24 600,00 €						
Kalkitus yms. kulut			- €						
Muut kulut			- €						
Yhteensä:			27 000,00 €						
Muita korjauksia									
Vakituisen työvoiman palkat			0,00 €						
Tilapäisen työvoiman palkat			0,00 €						
Yhteensä:			- €						
Jää omaksi palkaksi, tarkastelun ulkopuolelle jääneen pääoman koroksi ja veroihin			96 836,73 €						= "Korjattu kate"
Suunnitelman yleismenot									
Poltto- ja voiteluaineet			1 500,00 €						
Sähkö			2 500,00 €						
Koneiden korjaus ja kunn.pito			500,00 €						
Pienkalusto			1 500,00 €						
Koneista yms. maksetut vuokrat			- €						
			- €	Maan vuokrat		2 400,00 €			
Rakennusten korjaus ja kunn.pito			1 000,00 €						
Ojien yms. korjaus ja kunn.pito			1 000,00 €						
Vakuutusmaksut			2 500,00 €						
MYEL			10 000,00 €						
Muut rahamenot			500,00 €						
Maatalouden osuus automenoista			700,00 €						
Maatalouden osuus puh. menoista			500,00 €						
Yleismenot yhteensä			24 600,00 €						

TALOUDELLISTEN TUNNUSLUKUIEN YHTEENVETO HIEHOJEN KASVATUKSELLE VANHASSA NAVETTARAKENNUKSESSA

Vaihtoehto	Yks. Ikm.	Katetuotto I		Pelto 90,00 ha	Liikepääoman määrä		Eläinpääoman määrä		Tuotannon haaran työtunnit
		Yksikköä kohti	Yhteensä		Yksikköä kohti	Yhteensä	Yksikköä kohti	Yhteensä	
Ohra	30,00	238,38 €	7 151,53 €	30,00 ha	149,92 €	4 497,48 €			396 h
Kaura	40,00	409,56 €	16 382,55 €	40,00 ha	167,80 €	6 711,92 €			528 h
Lehna									
Heinä	10,00	71,15 €	711,47 €	10,00 ha	381,85 €	3 818,54 €			113 h
Säilörehu	3,00	7,28 €	21,84 €	3,00 ha	430,41 €	1 291,23 €			11 h
Peruna									
Laidun	7,00	35,09 €	245,61 €	7,00 ha	181,45 €	1 270,16 €			39 h
Maa-Hieho									
Soini									
Lypsylehmä									
Hiehohotelli	34,00	525,75 €	17 875,50 €	0,00 ha	781,47 €	26 570,15 €	202,00 €	6 868,00 €	2040 h
Malli tympä									
Malli ohra									
Malli lehna									
Tilakohtaiset tuet			50 490,00 €	0,00 ha					
Yhteensä:			92 878,50 €	90,00 ha		44 159,47 €		6 868,00 €	3126 h
Muita kustannuksia:				0,00					
Vuotuskustannukset			- €						
Rehujen oston lisäkustannus			- €						
Pellon vuokrat (+ tai -)			2 400,00 €						
Yleismenot			24 600,00 €						
Kalkitus yms.kulut			- €						
Muut kulut			- €						
Yhteensä:			27 000,00 €						
Muita korjauseriä									
Vakituisen työvoiman palkat			0,00 €						
Tilapäisen työvoiman palkat			0,00 €						
Yhteensä:			- €						
Jää omaksi palkaksi, tarkastelun ulkopuolelle jääneen pääoman koroksi ja veroihin			65 878,50 €						
Suunnitelman yleismenot									
Poltto- ja voiteluaineet		1 500,00 €							
Sähkö		2 500,00 €							
Koneiden korjaus ja kunn.pito		500,00 €							
Pienkalusto		1 500,00 €							
Koneista yms. maksetut vuokrat		- €							
		- €		Maan vuokrat	2 400,00 €				
Rakennusten korjaus ja kunn.pito		1 000,00 €							
Ojien yms. korjaus ja kunn.pito		1 000,00 €							
Vakuutusmaksut		2 500,00 €							
MYEL		10 000,00 €							
Muut rahamenot		500,00 €							
Maatalouden osuus automenoista		700,00 €							
Maatalouden osuus puh. menoista		500,00 €							
Yleismenot yhteensä			24 600,00 €						

TALOUDELLISTEN TUNNUSLUKUIEN YHTEENVETO HIEHOJEN KASVATUKSELLE UUDESSA NAVETTARAKENNUKSESSA

Vaihtoehto	Yks. Ikm.	Katutuotto I		Pelto	Liikepääoman määrä		Eläinpääoman määrä		Tuotannon haaran työtunnit
		Yksikköä kohti	Yhteensä		Yksikköä kohti	Yhteensä	Yksikköä kohti	Yhteensä	
Tuotannonhaarat				90,00 ha					
Ohra	27,00	236,85 €	6 394,86 €	24,00 ha	150,65 €	4 067,66 €			360 h
Kaura	40,00	400,34 €	16 013,52 €	30,00 ha	172,23 €	6 889,09 €			557 h
Yleinen									
Heinä	24,00	71,15 €	1 707,54 €	24,00 ha	381,85 €	9 164,49 €			271 h
Säilörehu	5,00	7,28 €	36,40 €	5,00 ha	430,41 €	2 152,05 €			18 h
Rehuna									
Laidun	14,00	35,09 €	491,22 €	7,00 ha	181,45 €	2 540,32 €			77 h
Maalämpö									
Öljy									
Vesilämpö									
Hiehohtelli	90,00	258,72 €	23 284,96 €	0,00 ha	582,72 €	52 445,09 €	202,00 €	18 180,00 €	1701 h
Kalli työt									
Kalli työt									
Tilapääoma									
Tilakohtaiset tuet			50 490,00 €	0,00 ha					
Yhteensä:			98 418,49 €	90,00 ha		77 258,71 €		18 180,00 €	2983 h
Muita kustannuksia:				0,00					
Vuotuskustannukset			17 421,50 €						
Rehujen oston lisäkustannus			- €						
Pellon vuokrat (+ tai -)			2 400,00 €						
Yleismenot			24 600,00 €						
Kalkitus yms. kulut			- €						
Muut kulut			- €						
Yhteensä:			44 421,50 €						
Muita korjauksia									
Vakituisen työvoiman palkat			0,00 €						
Tilapäisen työvoiman palkat			0,00 €						
Yhteensä:			- €						
Jää omaksi palkaksi, tarkastelun ulkopuolelle jääneen pääoman koroksi ja veroihin			53 996,99 €						= "Korjattu kate"
Suunnitelman yleismenot									
Poltto- ja voiteluaineet		1 500,00 €							
Sähkö		2 500,00 €							
Koneiden korjaus ja kunn.pito		500,00 €							
Pienkalusto		1 500,00 €							
Koneista yms. maksetut vuokrat		- €							
		- €		Maan vuokrat	2 400,00 €				
Rakennusten korjaus ja kunn.pito		1 000,00 €							
Ojien yms. korjaus ja kunn.pito		1 000,00 €							
Vakuutusmaksut		2 500,00 €							
MYEL		10 000,00 €							
Muut rahamenot		500,00 €							
Maatalouden osuus automenoista		700,00 €							
Maatalouden osuus puh. menoista		500,00 €							
Yleismenot yhteensä			24 600,00 €						

Sijoituskohde	U/O	Hankinta tai jälleenhankinta-arvo	Vaikutusaika	Jäännösarvo	Poisto €	Korko €	(Kunnossapito, vakuutus)	Yhteensä €
						5,0 %	1 %	
Kasvattamorakennus		207 900,00 €	20	10 000,00 €	9 895,00 €	5 447,50 €	2 079,00 €	17 421,50 €